

Vasa universitet
Filosofiska fakulteten

Pia Rådmans

Översättning av medicinskt fackspråk

- en komparativ undersökning av officiella och inofficiella undertexter till
House M.D

Avhandling pro gradu i modersmålet svenska

Vasa 2012

INNEHÅLL	
TABELLER	3
SAMMANFATTNING	5
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte	8
1.2 Material	10
1.2.1 Undersökningsmaterial	11
1.2.2 Tv-serien <i>House M.D</i>	12
1.3 Metod	12
2 OM ÖVERSÄTTNING	17
2.1 Textöversättning	17
2.2 Audio-visuell översättning	18
2.2.1 Historia	18
2.2.2 Undertextningsprocessen	20
2.3 Amatörundertextare och professionella undertextare	22
3 MEDICINSKT FACKSPRÅK	28
3.1 Fackspråk	28
3.2 Historik över det medicinska fackspråket	30
3.3 Riktlinjer för medicinskt fackspråk i text	33
3.3.1 Uttryck	33
3.3.2 Ortografi	36
3.4 Medicinskt fackspråk i tv-serier	39
4 MEDICINSKA TERMER I UNDERTEXTNINGEN AV HOUSE M.D	41

4.1 Handlingar och tillstånd	42
4.1.1 Diagnos	42
4.1.2 Behandling	48
4.2 Föremål	53
4.2.1 Ämnen	53
4.2.2 Anatomi	58
4.2.3 Redskap	61
4.3 Aktörer	63
4.3.1 Yrkesgrupp	63
4.3.2 Avdelning	65
4.4 Övrigt	68
4.5 Sammanfattning	69
4.5.1 Ortografi	70
4.5.2 Val av uttryck	71
4.5.3 Fel	72
5 SLUTDISKUSSION	74
LITTERATUR	76
BILAGOR	
Bilaga 1. Excerpten i kategorin <i>Diagnos</i>	83
Bilaga 2. Excerpten i kategorin <i>Ämnen</i>	94
Bilaga 3. Excerpten i kategorin <i>Behandling</i>	98
Bilaga 4. Excerpten i kategorin <i>Anatomi</i>	102
Bilaga 5. Excerpten i kategorin <i>Redskap</i>	105
Bilaga 6. Excerpten i kategorin <i>Yrkesgrupp</i>	106
Bilaga 7. Excerpten i kategorin <i>Avdelning</i>	107
Bilaga 8. Excerpten i kategorin <i>Övrigt</i>	108

TABELLER

Tabell 1. Kategorisering av excerpter	14
Tabell 2. Excerptens fördelning i underkategorierna	41
Tabell 3. Bortfall och tillägg i kategorin <i>Diagnos</i>	44
Tabell 4. Översikt över betydelskillnader i kategorin <i>Diagnos</i>	47
Tabell 5. Översättning av förkortningen CT i kategorin <i>Behandling</i>	50
Tabell 6. Användning av fackord kontra allmänord i kategorin <i>Behandling</i>	52
Tabell 7. Amatörundertextarnas anpassning av läkemedelsnamn	55
Tabell 8. Förenklade av termer i kategorin <i>Ämnen</i>	57
Tabell 9. Översättning av dubletter i kategorin <i>Anatomi</i>	60
Tabell 10. Översättning av termen <i>clean room</i>	68

VASA UNIVERSITET**Filosofiska fakulteten****Författare:**

Pia Rådmans

Avhandling pro gradu:Översättning av medicinskt fackspråk
- en komparativ undersökning av officiella och
inofficiella undertexter till *House M.D***Examen**

Filosofie magister

Ämne:

Modersmålet svenska

Årtal:

2012

Handledare:Nina Pilke

SAMMANFATTNING:

Syftet med min avhandling är att jämföra hur amatörer och proffs översätter medicinska termer i 11 avsnitt av tv-serien *House M.D*. Undersökningen är kvalitativ, kvantitativ och kontrastiv; jag väljer att fokusera på medicinska termer i ett bestämt antal avsnitt som jag jämför med varandra. Materialet består av undertexter från dvd-utgåvan (officiell) av *House M.D*:s första säsong, samt nedladdade undertexter (inofficiell) till samma säsong. Jag analyserar avsnitten, och antar att jag finner skillnader i hur amatörerna och proffsen översätter de medicinska termerna. Jag undersöker deras tendenser att använda fackord och allmänord, deras ortografiska val, mer specifikt hur de hanterar förkortningar, samt hur konsekvent de översätter termer som förekommer upprepade gånger i materialet. De 646 excerpterna har delats in i fyra huvudkategorier (*Handlingar och tillstånd, Föremål, Aktörer, Övrigt*) och totalt sju underkategorier (*Diagnos, Behandling, Ämnen, Anatomi, Redskap, Yrkesgrupper, Avdelning*).

Mina kvantitativa analyser visar att likhetsprocenten mellan de två översättningarna är 47. På kategorinivå har kategorierna *Anatomi* (67 %), *Yrkesgrupp* (63 %), *Diagnos* (51 %), högre likhetsprocent jämfört med hela materialet. Kategorierna *Övrigt, Avdelning, Redskap, Behandling* har lägre (≤ 36 %) likhetsprocent jämfört med hela materialet.

De kvalitativa analyserna visar på specifika skillnader. Amatörerna anpassar läkemedelsnamn till svenska ekvivalenter och förklarar förkortningar, medan proffsen föredrar att behålla förkortningarna och de ursprungliga läkemedelsnamnen. Användningen av svenska termer varierar. De proffsen använder sig av termer något mer än amatörerna, men skillnaden är inte så påtaglig som i början antagits. Undertexterna är inte särskilt konsekventa med att översätta samma uttryck likadant. Endast enstaka termer översätts genomgående likadant inom kategorierna. Felöversatta termer förekommer, och även i detta avseende syns skillnader mellan de två grupperna. Amatörundertexterna gör fler ortografiska fel, medan de professionella undertexterna oftare gör felöversättningar som beror på att termen i källmaterialet missförstås.

NYCKELORD: medicinskt fackspråk, översättning, undertextning, professionalitet

1 INLEDNING

När man hör ordet *undertexter* tänker de flesta på de där remsorna längst ner på skärmen när man ser på en film eller på tv. Man kanske inte fäster så mycket uppmärksamhet vid dem, de finns bara där. Få tänker efter hur mycket arbete som ligger bakom att skapa undertexter, att kunna förmedla ett innehåll med ett begränsat antal tecken under ett begränsat tidsspann.

Undertexter har länge varit förknippat med film och tv, en textremsa som man kan välja till från en dvd-menü, eller som täcker nedre delen av tv-rutan. Var den än har funnits, har den gjorts av någon, ett proffs som utbildat sig till att översätta, någon som vet vad de gör, även om de kanske begår misstag nu som då. Dessa proffs har nu fått konkurrens. I och med den explosionsartade ökningen av illegala, nedladdningsbara filmer, har en ny sorts undertextare stigit fram; amatörundertextarna skapar undertexterna med betydligt enklare verktyg än proffsen, som matchar in remsan ned till minsta lilla bildruta genom att pausa och spola tillbaks filmen.

Kan man upptäcka skillnader i deras översättningar? Kan man sätta dem sida vid sida och med säkerhet kunna peka ut vilken som gjorts av ett proffs och vilken som gjorts av en amatör? I dialoger om vardagliga företeelser kan det vara svårt att skilja mellan proffset och amatören, men när det kommer till fackspråk och termer kanske det blir lite lättare. Hur översätter en amatör kontra ett proffs fackspråk? Fackspråken har mer och mer börjat synas i exempelvis tv-serier. Sjukhusserier, såsom *House M.D.*, *Grey's Anatomy*, *Chicago Hope*, *ER* och *Scrubs*, har blivit omåttligt populära, och det medicinska fackspråket är snudd på omöjligt att arbeta runt när man översätter dessa serier.

Att hitta en perfekt översättning är omöjligt, och att jämföra två översättningar av samma källtext blir ofta en smakfråga, speciellt när det kommer till översättningar där

den ena är gjord av en amatör och den andra av ett proffs. Det tenderar att bli personligt, även när det borde handla om hur översättarna översatt olika aspekter av källtexten, exempelvis fackspråk.

1.1 Syfte

Syftet med min undersökning är att jämföra hur proffs och amatörer översätter medicinska termer i tv-serien *House M.D.* Nuopponen och Pilke (2010: 61f) definierar termer som "benämning på ett fackspecifikt begrepp inom ett begreppssystem". Begrepp beskrivs vidare som dels mentala bilder, exempelvis uppfattningar om olika saker, dels vetande om ett visst föremål eller företeelse. Begrepp som ställs i relation till varandra bildar begreppssystem (Nuopponen & Pilke 2010: 17f).

De frågor jag ställer mig i analysen är:

1. Vilka lexikaliska och ortografiska likheter och skillnader finns mellan termbruket i undertexterna?
2. Hur förhåller sig undertexternas val till existerande rekommendationer för medicinskt fackspråk?
3. Vilka slags fel förekommer i undertexterna?

Översättning har undersökts från många olika synvinklar genom åren. Likaså har undertextningarna också fått sin del av uppmärksamheten, exempelvis i Ann-Sofie Hagbacks pro gradu-avhandling *Subtitling into Swedish of the English TV-series The Upper Hand : a polysystemic analysis* från år 1998, och i Fredrik Ivarssons magisteruppsats *Undertextning - kvalitetskillnader mellan professionella undertextare och amatörer* från år 2007. Dessa båda avhandlingar fokuserar i stora drag på utelämnningar och tillägg i svenska undertexter, samt kvalitet och skillnader mellan proffs och amatörers undertextningar. Amatörundertextare får även uppmärksamhet i

tidskriften *The Translators* andra nummer från år 2012 (St. Jerome Publishing 2012). Alla artiklar i utgåvan fokuserar på översättning, tolkning och undertextning som görs av amatörer.

Ian Condry skrev år 2010 en artikel för tidskriften *Mechademias* årliga nummer om amatörundertextningar och deras potentiella fördelar för den etablerade marknaden. Condry fokuserade sin artikel på undertextare med anime och manga som specialitet, men mycket av hans slutsatser kan även tillskrivas undertextare som producerar undertexter för tv-serier och filmer utanför anime- och mangagenren. Condry (2010: 193) hänvisar till amatörundertextare och deras verksamhet som *dark energy*: "[...] *the energy that drives the circulation of media and the devotions of fans*". Termen syftar även på att samhällets fokus på piratism och kommersialism gör amatörundertexterna "osynliga", med andra ord: dess fördelar drunknar i det faktum att de bygger på olaglig verksamhet (Condry 2010: 195).

Amatörundertexternas fördelar är dock verkliga, och Condry nämner som exempel en animeserie där skillnaderna mellan de officiella undertexterna och amatörundertexterna var mycket uppenbara. Amatörundertexterna var mer detaljerade, och visade på en djupare språklig och kulturell förståelse (Condry ibid: 201). Fredrik Ivarsson noterar även i sin magisteruppsats (2007) att amatörundertextare ofta översätter mer ord för ord än professionella undertextare. Amatörundertextning kan också, enligt Condry (ibid: 203) ses som en form av civil olydnad. Undertexterna blir utifrån denna syn en protest mot de etablerade undertexterna och uppfattade brister i dessa.

I det närliggande ämnet tolkning diskuterar exempelvis Vik-Tuovinen (2006) i sin doktorsavhandling om tolkning på olika nivåer av professionalitet. Mig veterligen har ingen fokuserat på att jämföra skillnader i hur professionella översättare och amatöröversättare översätter ett specifikt ämnesområdes fackord.

Jag antar i min undersökning att jag kommer att finna skillnader i hur de professionella undertextarna och amatörundertextarna behandlar de medicinska facktermerna, specifikt att amatörundertextarna kommer att i större utsträckning ha översatt mer ord för ord. Utgående från Condrys observation ovan av amatörundertexter för animeserierna, antar jag att de medicinska termerna i amatörundertextarnas kommer att vara mer av det deskriptiva slaget.

Min undersökning kan hjälpa undertextare, såväl proffs som amatörer att utveckla sina kunskaper, att föra de två grenarna av undertextning närmare varandra. Proffsen besitter kunskaper som amatörerna kunde dra nytta av och vice versa. De två grupperna kunde även lära av varandras misstag.

Jag vill uppmärksamma om att jag använder benämningen *undertextare* istället för *översättare* när jag talar om upphovsmänniskorna bakom mitt analysmaterial. Översättare kan ge sken av att personen i fråga enbart översätter undertexterna. De undertexter jag undersöker gjorts av människor som både matchat in undertexterna och översatt dem.

1.2 Material

Den teoretiska delen av avhandlingen kommer att behandla översättning och undertextning (avsnitt 2.1), sett ur såväl historisk som vetenskaplig synvinkel. Jag kommer även att behandla fackspråk (avsnitt 3.1), och mer specifikt det medicinska fackspråket (avsnitt 3.2 och 3.3). Detta för att ge en grund för den påföljande analysen.

1.2.1 Undersökningsmaterial

Mitt analysmaterial är tvådelat, även om båda delarna är undertexter till de elva första avsnitten av den amerikanska tv-serien *House M.Ds* första säsong. Den första säsongen premiärsändes i USA år 2004 (IMDb.com 2011). Dels består materialet av de undertexter som följde med första säsongens officiella dvd-box. Dels består materialet av undertexter till de elva första avsnitten. Dessa undertexter har jag laddat ner från internetsidan www.undertexter.se, ett forum där man kan ladda upp svenska undertexter till filmer och tv-serier. Undertextningen till dvd-boxen har gjorts av Stefan Hemmingson och Per Ewald för PrimeText International AB, medan de tre amatörundertexterna laddat upp sina undertextningar till webbsidan www.undertexter.se (2011) under pseudonym.

Jag väljer att kalla innehållet i mitt material för excerpter. Excerpten är inte enbart enordstermer, utan även flerordstermer. Materialet omspanner flera ordklasser, exempelvis substantiv (*cardiogram*), verb (*intubate*) och adjektiv (*resistant*). I vissa fall har det även varit nödvändigt att inkludera kontext, exempelvis i excerptet *went into seizures*. *Seizures* är termen, *went into* ger sammanhang. Likaså kommer jag att tala om att undertexterna har översatt termer, även om det kanske mer är fråga om att undertexterna adapterat källtexten.

De elva avsnitten jag har analyserat innehöll sammanlagt 741 excerpter (se närmare avsnitt 1.3), vilket ger ett snitt på 67,36 excerpter per avsnitt. Av dessa saknade 95 stycken motsvarighet i endera översättningen, vilket gav ett slutgiltigt analysmaterial på 646 excerpter. Då jag jämfört de bägge undertexterna har jag, förutom *Medicinskt fackspråk i text* (2010), även haft Bengt Lundhs och Jörgen Malmquists *Medicinska Ord* (2001) till hjälp för att kunna skapa mig en uppfattning om huruvida ena översättningen är mer fackspråklig och allmänspråklig än den andra.

1.2.2 Tv-serien *House M.D*

House M.D är en tv-serie, skapad av David Shore och sänds i USA via Fox Network. Serien inledde sin första säsong år 2004. Under 2012 kommer serien avslutas efter 8 säsonger. TV-serien handlar om den asociale och genialiske doktor Gregory House som jobbar vid det fiktiva Princeton-Plainsboro Teaching Hospital i New Jersey. Tillsammans med sitt team av läkare försöker doktor House lösa medicinska gåtor som andra läkare inte kunnat lösa. I rollerna syns brittiske Hugh Laurie som doktor House, Lisa Edelstein som sjukhusets chef doktor Lisa Cuddy och Robert Sean Leonard som doktor James Wilson, Houses närmaste vän. (IMDb.com 2012b, IMDb.com 2012c)

Doktor House jämförs ofta med Sherlock Holmes, och seriens skapare har medgett att man använt Sherlock Holmes som "modell" när man skapade karaktären. Vänskapen mellan doktor House och onkologen doktor Wilson speglar förhållandet mellan Sherlock Holmes och doktor Watson. Doktor Houses adress är 221 B, precis som Sherlock Holmes. Liksom Holmes är doktor House beroende av ett narkotiskt preparat, i det här fallet Vicodin. Doktor House är även en begåvad pianist, jämförbar med Holmes, som var en skicklig violinist. Den främsta likheten är ändå tendensen att hantera varje fall som ett pussel, och att använda sig av induktivt resonemang. (Blogcritics.org 2011, FactCheckEd.org 2011)

1.3 Metod

Vid materialinsamlandet tillämpar jag en kvalitativ metod, med andra ord kommer jag endast att välja ut ord och fraser från de bägge undertextningarna som uppfyller vissa kriterier, i detta fall att de ska kunna klassas som tillhörande det medicinska fackspråket. Själva analysen är komparativ, jag kommer att jämföra excerpten från de respektive undertextningarna och se om jag kan urskilja några skillnader i hur undertextarna

anpassar fackord och förkortningar, hur de översätter ord som förekommer upprepade gånger (dubletter), samt vilka sorters fel och misstag som förekommer. Som hjälpmedel använder jag en uppsättning riktlinjer från *Medicinskt fackspråk i skrift* (2010), utgiven av Läkartidningen, Socialstyrelsen, Svenska Läkaresällskapet och Terminologicentrum TNC. Riktlinjerna behandlas i avsnitt 3.2.

Jag har analyserat halva första säsongen, alltså elva avsnitt. Jag valde att dra gränsen vid elva avsnitt då materialet kunde ha blivit för omfattande om jag valde att analysera hela säsongen. Materialinsamlandet gick ut på att identifiera excerpter ur de två uppsättningarna undertexter som kan sägas tillhöra det medicinska språket, såsom namn på sjukdomar, ämnen och kroppsdelar, uttryck för behandlingar, benämningar på yrkestitlar, namn på avdelningar och organisationer i anknytning till sjukhus och hälsovård med mera. De flesta av dessa är fackord, sådana som hör specifikt till det medicinska fackspråket. Dock förekommer i materialet även sådana excerpt som inte är direkt fackspråkliga, men som ändå hör till det medicinska språket. Dessa kan vara uttryck från det populariserade medicinska språket eller sådana medicinska ord som tagit sig in i allmänspråket. Dessa är beroende av kontexten. Nuopponen och Pilke (2010: 59) beskriver fackspråk som det språk fackmän kommunicerar med när de är i kontakt med varandra. Det populariserade språket används i kontakt mellan fackmän och lekmän, i detta fall läkare och patient. Allmänspråket används i kommunikation mellan lekmän. Allmänspråkliga uttryck kan dock även användas av fackmän, exempelvis talar såväl läkare som patienter om diagnoser.

I analysen jämför jag excerpten för att se vilka skillnader som framträder. Rent konkret genomförs detta genom att avsnitten spelas upp på dvd med svenska undertexter medan dokumenten med amatörundertexterna är öppnat i ett fönster bredvid uppspelningen. När ett medicinskt uttryck dyker upp pausas uppspelningen och termen och de bägge översättningarna förs in i en tabell tillsammans med anmärkning om termen är likadant översatt i de båda undertexterna, samt vilken kategori termen hör hemma i. I analysen

jämförs sedan excerpten sida vid sida inom sina respektive kategorier, och fokus ligger på de tyngdpunkter som beskrivits ovan.

Jag kommer att dela in excerpterna i 4 huvudkategorier och 7 underkategorier. Huvudkategorierna är: *Handlingar och tillstånd*, *Föremål*, *Aktörer* och *Övrigt*. I den första huvudkategorin delas excerpterna in i underkategorierna *Diagnos* (bilaga 1) samt *Behandling* (bilaga 3) Under *Föremål* samlas underkategorierna *Anatomi* (bilaga4), *Redskap* (bilaga 5) och *Ämnen* (bilaga 2). I den tredje huvudkategorin består av två underkategorier, *Avdelning* (bilaga 7) och *Yrkesgrupper* (bilaga 6). Den sista huvudkategorin (bilaga 8) innehåller inga underkategorier (jfr tabell 1).

Tabell 1. Kategorisering av excerpter

1. Handlingar och tillstånd	1.1 Diagnos
	1.2 Behandling
2. Föremål	2.1 Ämnen
	2.2 Anatomi
	2.3 Redskap
3. Aktörer	3.1 Yrkesgrupp
	3.2 Avdelning/organisation
4. Övrigt	Inga underkategorier

Den första underkategorin, *Diagnos*, innehåller excerpter som beskriver olika sorters diagnoser och sjukdomsförlopp, exempelvis *psittacosis* och *double vision*. Underkategorin *Behandling* innehåller excerpter som beskriver olika behandlingar och tester, till exempel *biopsy* och *EKG*. Kategorin *Föremål* innehåller tre underkategorier: *Ämnen* beskriver olika preparat och läkemedel, såsom *ribavirin* och *Tylenol*. *Anatomi*-excerpten beskriver olika kroppsdelar och funktioner kopplade till den mänskliga kroppen, exempelvis *tricuspid valve* och *mental status*. Excerpten i underkategorin

Redskap beskriver olika maskiner och instrument som används av läkarna i serien, till exempel *MRI machine* och *centrifuge*. Kategorin *Aktörer* delas in i två underkategorier; *Yrkesgrupp* innehåller excerpter som beskriver olika typer av yrken och yrkestitlar, till exempel *immunologist* och *pediatrician*. Den sista underkategorin, *Avdelning*, innehåller excerpter med anknytning till sjukhus eller instanser som bevakar sjukhusen, läkarna och dessas intressen. Exempel på excerpt i denna underkategori är *ER* och *CDC*. Den sista huvudkategorin, *Övrigt*, innehåller sådana ord som helt klart kan placeras i det medicinska fackspråket, men som inte passar in i några av de andra kategorierna. Denna kategori innehåller inga underkategorier.

Samma term kan förekomma i två eller flera kategorier, dock beroende på i vilket sammanhang termen använts. Exempelvis kan MRI, på svenska magnetröntgen, återfinnas i både *Behandling* och *Redskap*. Detta beror på hur MRI använts i originalet. Har någon av karaktärerna sagt "Do an MRI" har MRI sorterats in under *Behandling*, medan "The MRI showed..." sorterar in MRI under *Redskap*.

Inom kategorierna kommer jag att analysera dels val av uttryck, dels ortografi genom att jämföra källtexten med de två måltexterna. Jag har även räknat ut likhetsprocenter. De termer som i både dvd-undertexterna och de nedladdade undertexterna översatts identiskt eller mycket liknande har räknats om till procent för att se ifall någon kategori var enklare att översätta än en annan. Med mycket liknande menar jag översättningar som i grunden är samma ord, men endera översättningen kan vara i bestämd form, medan den andra är obestämd, exempelvis *röntgenläkare* (dvd) och *röntgenläkaren* (nedladdad).

I fråga om val av uttryck analyserar jag om undertexterna har använt ekvivalenta termer med utländskt eller inhemskt ursprung, eller om de har förklarat begreppet och om de använder flera olika uttryck för en och samma term (dubbletter). Till exempel, ifall excerptet *rubella* förekommer i materialet, kommer undertexterna att använda den

svenska ekvivalenten *rubella*, eller det allmänspråkliga *röda hund*, och kommer någon av grupperna att genomgående föredra att använda ekvivalenter istället för allmänord? Här använder jag mig av Ulla Melander Marttals (1998) indelning av det medicinska ordförrådet (jfr sid 32) för att avgöra ifall ett specifikt excerpt är översatt mer fackspråkligt i endera undertextningen.

I fråga om ortografi ser jag närmare på förkortningar. Väljer någon av undertextargrupperna att behålla förkortningarna i sina undertexter i högre grad än den andra? Jag studerar även om det förekommer fel i undertexterna och ifall vissa fel är mer vanliga hos någondera undertextargruppen. Felen har uppmärksammats när översättningen av termerna har varit mycket olika, exempelvis i fallet med *athlete's foot*. där de professionella undertextarna valt *fotsvett*, medan amatörundertextarna översatte med *fotsvamp*. För att hjälpa mig förstå excerpten i analysen använder jag mig även av Bengt Lundh och Jörgen Malmquists *Medicinska Ord* (2001), ordböcker, samt olika medicinska uppslagsverk på internet. De sistnämnda är speciellt till hjälp i felanalysen.

Att bestämma var gränsen går för ord som överlappar flera ämnesområden eller som blivit så vanligt att det blivit en del av allmänspråket har varit utmanande. Nuförtiden vet de flesta vad en tumör är, och de olika blodkärlen (vener, artärer, kapillärer) dyker upp under biologilektioner. Dessa har ändå inkluderats i materialet, eftersom de är en del av det medicinska språket. Jag har försökt vara konsekvent då jag stött på ord som balanserar mellan att vara medicinsk term eller hemmahörande i allmänspråket. Olika undertextare översätter även olika, och därför har det dykt upp en hel del excerpt som saknar motsvarighet i endera undertextningen. Dessa har jag varit tvungen att exkludera från min analys, då jag inte kan jämföra med något som inte finns.

2 OM ÖVERSÄTTNING

I detta kapitel kommer jag att gå in på textöversättningens historia, samt mer specifikt om audio-visuell översättning. Därtill kommer jag att beskriva undertextning och vilka skeden som ingår i processen.

2.1 Textöversättning

Översättning går tillbaka långt i tiden. En av de tidigaste översättningar man känner till är den så kallade Rosettestenen, en stor basaltplatta med inskriptioner på egyptiska och grekiska. Med Rosettestenens hjälp har forskarna lyckats tyda de egyptiska hieroglyferna, genom att jämföra den grekiska översättningen med det egyptiska originalet. (NE 2010) I *Introducing Translation Studies* (2008) skriver Jeremy Munday att översättning som verksamhet behandlats långt tillbaks i tiden, och nämner att skrifter av Horatio och Cicero, samt Sankt Hieronymus haft stor påverkan på översättning som vetenskapsgren ända in på nittonhundratalet. Rune Ingo för fram liknande tankar i *Från källspråk till målspråk : introduktion i översättningsvetenskap* (1991: 9) där han påpekar att översättning ofta hör samman med ett språks skriftliga utveckling. Som exempel på detta nämner Ingo Mikael Agricolas produktion, som mest bestod av översättningar. Dessa kom att bli viktiga för det finska skriftspråkets utveckling. Som vetenskapsgren är översättning dock relativt ung. Före mitten av nittonhundratalet var översättning främst en del av språkinlärning i skolor. (Munday 2008: 7)

Översättningsvetenskapen är ingalunda ett enkelt fack med få underområden. Från en tudelad indelning i teoretisk översättningsteori, samt forskning grundad på komparativa metoder, kan man särskilja olika intresseområden. Ingo (1991: 12ff) hänvisar till Wolfram Wilss, som delade in den komparativa forskningen i tre olika undergrupper, samt Werner Koller som delade in hela översättningsvetenskapen i åtta undergrupper.

Toury formulerar i *In Search of a Theory of Translation* (1980: 54f) ett val som översättaren ställs inför. Översättaren kan antingen översätta adekvat, med inriktning på källtexten och dess normer, eller acceptabelt, med fokus på måltexten och dess normer. Toury (1995: 57) påpekar ändå att exempelvis även den mest adekvat översatta text på något sätt fjärrar sig från källtextens normer, och att detta är mer regel än undantag.

När det kommer till vad man översätter kan man generellt skilja på textöversättningar och talöversättningar. Texter kan exempelvis vara böcker, dikter, korta fraser eller ord och facktexter, medan talöversättningar främst gäller tolkning, alltså att muntligt översätta vad någon annan säger. Dock smyger sig tv- och filmtextning och dubbing in i talöversättningskategorin, och Ingo observerar att textningen och dubbingen följer egna regler:

Ibland finns det bara plats för det centrala i diskussionen, ibland måste man utöver talet också översätta text som syns i själva bilden [...] och hela tiden bör man se till att texten placeras på rätt ställe. (Ingo 1991: 48)

2.2 Audio-visuell översättning

Undertextning såsom den ser ut idag tas i princip för givet (jfr 2.2.1). Få vet hur undertextningstraditionen uppstod, och vilket enormt arbete som ligger bakom processen.

2.2.1 Historia

Undertextning, även kallat audiovisuell översättning, har sina rötter i de korta texter, så kallade *intertitles*, man kunde se i gamla stumfilmer mellan scener. I *Subtitling* (1998), förklarar Jan Ivarsson och Mary Carroll att dessa korta texter i början var skrivna på papper eller kartong, som sedan klipptes in mellan filmsekvenser i syfte att förklara och kommentera händelseförloppet. Dock hade en maskin, en sorts diaprojektor, med vilken

biografteknikern kunde projicera undertexter på filmskärmen, uppfunnits redan 1909. Maskinen var dock svår att hantera, och glömdes snart bort. I och med ljudfilmens genombrott 1927 försvann behovet av intertitles sakta men säkert. (Ivarsson & Carroll 1998: 9f)

Detta banade istället väg för dubbning, det vill säga att replikerna översätts, spelas in och ersätter det ursprungliga ljudbandet (Ingo 1991: 48). Tekniken blev snabbt populär; under 30- och 40-talet klubbades lagar igenom i Tyskland, Italien och Spanien där man begränsade eller till och med förbjöd undertextning, och istället favoriserade dubbning. Detta syntes speciellt i Frankrike under 1930-talet. Endast tio av landets 4000 biografer hade tillåtelse att visa undertextade filmer. Dubbning fick likväl kritik från producenter och distributörer, eftersom tekniken bakom dubbningen var dyr och invecklad. I jämförelse var och är undertextning en relativt billig teknik. Medan dubbning förblev starkt rotad i de stora europeiska länderna (Spanien, Tyskland, Italien), blev undertextning populärt i mindre språkområden, såsom Nederländerna och Skandinavien. (Ivarsson & Carroll 1998: 10f)

Fram till 1980 var undertextningsprocessen ofta indelad i två faser. I den första fasen satt en tekniker, en så kallad "spotter", och skrev ner på en dialoglista när varje yttrande började och slutade. Spottern hade ofta ingen kännedom om filmens originalspråk. Dialoglistan fördes sedan till översättaren, som utifrån tidsmarkeringarna översatte filmen, ofta utan att ha sett den själv. Ofta förkortades texten ner för att inte överskrida det maximala antalet tecken. Den tvådelade processen försvarades ofta med att spotting var för tekniskt invecklat för översättaren, även efter att datorer blev vanliga hjälpmedel. I detta skede var det ofta vanligt med stavfel. (Ivarsson & Carroll 1998: 11f)

Under 1980-talet började tidkoder bli vanligare som hjälpmedel, och detta gjorde att undertextning tog ett enormt steg framåt. Framsteg inom datorteknologi gjorde att man kunde installera ett undertextningsprogram på sin dator. Programmet, en tidkodad VCR-

kopia av den produktion man skulle undertexta, samt en videospelare gjorde att undertextaren kunde genomföra hela undertextningsprocessen själv, från att själv beräkna in dialog och översätta, till att eventuellt redigera den färdiga produkten. (Ivarsson & Carroll 1998: 26)

2.2.2 Undertextningsprocessen

I och med att behovet av en spotter har fallit bort, har nutidens undertextare en diger process framför sig när de ska skapa undertexter. Det material de har tillhanda när de börjar översätta består vanligtvis av en kopia av manuset, eller en lista över dialogen på originalspråket, samt en kopia av filmen. Kopian är sällan av den höga kvalitet man får när man köper den färdiga produkten. Medan undertextare ännu använde sig av VHS-kassetter kunde de ibland få en ljudkassett med, eftersom VHS-kassetterna ofta hade låg ljudkvalitet. (Ivarsson & Carroll 1998: 79f)

Det första steget för undertextaren är att se den film eller det tv-program som ska undertextas, detta för att få ett hum om innehåll, handling och stil. I detta skede är det skäl att notera eventuella problem som kan försvåra själva översättningen. Detta gäller också fackspråk, och undertextare använder ofta en ordlista för att inte stöta på problem med ovanliga termer och ord. Kopian undertextarna jobbar med är ofta tidkodad. En tidkod är en åttasiffrig kod som anger varje enskild bildruta (se exempel 1).

(1) 10:40:32.06

Exemplet är hämtat från *Subtitling* (Ivarsson & Carroll 1998: 141). De olika siffrorna anger ”timmar : minuter : sekunder . bildruta”. Att matcha in undertexterna med tidkoderna är en strävan efter att synkronisera textremsan med en dialog eller berättarröst. (Ivarsson & Carroll 1998: 141ff)

En undertext är begränsad till cirka 40 tecken, ibland mindre. Detta gör att antalet rader remsan kan ta upp begränsas radikalt. Den vedertagna praxisen är två rader, fler rader gör att för mycket av skärmen skymms. Ivarsson och Carroll (1998: 53) skriver att ”in bilingual countries [...] even four lines are sometimes used”, alltså att man i tvåspråkiga länder använder fyra rader (två för varje språk) för att undertexta en film. Detta kan mycket väl ha varit fallet år 1998, men nuförtiden ser man åtminstone i Finland inte detta fenomen, utan undertexterna visas på två rader, en på finska och en på svenska.

Under själva översättningsfasen dyker de vanliga översättningsproblemen upp: vad kan man lämna bort? Behöver något förenklas? Behöver något förklaras? I och med att utrymmet är begränsat, blir det speciellt viktigt att kunna lämna bort och i mån av möjlighet förenkla undertextningen. När det kommer till dialog är det möjligt att slå ihop kortare dialoger, exempelvis korta frågor med korta svar. Översättningsaspekter som ofta förenklas är ordförråd, och det är just detta jag förväntar mig att se i undertextningarna gjorda av amatörundertexterna i kapitel 4.

Undertexternas kvalitet är ofta ett svårförklarat begrepp, men Juha Lång och Jukka Mäkitalo vid Itä-Suomen yliopisto presenterade under AFinLAs höstsymposium i Joensuu 2011 ett föredrag om sambandet mellan undertexternas kvalitet och åskådarnas ögonrörelser som ett sätt att undersöka kvalitet (Lång & Mäkitalo 2011: 30). En testgrupp fick se ett avsnitt av tv-serien *Absolutely Fabulous*, där undertexternas kvalitet försämrats på två sätt. Undertexterna innehöll synkroniseringsfel, alltså att undertexterna dök upp för sent eller inte syntes tillräckligt länge. Därtill hade man infogat strukturfel. Ord och meningsuppbyggnad hade förändrats, likaså hade man delat av meningar på ett sätt som strider mot gängse normer inom undertextningsbranschen. Felen försökte göras så naturliga som möjligt. En kontrollgrupp såg på samma avsnitt med korrekta undertexter.

Undersökningen visade att testgruppen lade märke till synkroniseringsfelen, medan struktur- och språkfelen inte drog till sig testgruppens uppmärksamhet i lika hög grad. Undersökningen visar ändå att man kan använda ögonrörelser för att undersöka undertexters och andra översättningars kvalitet.

2.3 Amatörundertextare och professionella undertextare

Att hitta en klar definition på vad som exakt skiljer en amatörundertextare från en professionell översättare är svårt. Fenomenet med privatpersoner som gör egna undertexter och laddar upp dessa på internet är tämligen nytt. Medan undertextningar gjorda av proffs, alltså utbildade översättare som ofta är anställda av olika firmor, har funnits med sedan undertexterna först började dyka upp, är amatörundertextarnas undertexter betydligt nyare.

Professionalitet har undersökts och kommenterats i många olika forum. Vik-Tuoviniens doktorsavhandling *Tolkning på olika nivåer av professionalitet* (2006) hänvisar bland annat till Dreyfus och Dreyfus (1986) och Hoffman (1997) och deras syn på professionalitet. I båda fallen förekommer ett spektrum, i vilket författarna skiljer på olika nivåer av kunnande. Dreyfus och Dreyfus (1986) delar in sitt spektrum i fem steg, där *novisen* använder sig av och förstår enbart ett begränsat antal regler. Han eller hon vill använda dessa regler för att få goda resultat, men i sinom tid måste dessa regler åsidosättas för att novisen ska kunna gå vidare (Dreyfus & Dreyfus 1986: 21f). *En avancerad nybörjare* är lite mer flexibel, och har lärt sig vad som kan fungera i praktiken (Dreyfus & Dreyfus 1986: 22f). *Den kompetenta* kan jobba utifrån bestämda planer och strategier, där de olika delarna delas in i någon form av hierarki. Dreyfus och Dreyfus ger som exempel en kompetent sjuksköterska. Hon går inte från patient till patient i den ordning deras namn kommer, utan utvärderar varje patients behov och ser till dem i denna ordning (Dreyfus & Dreyfus 1986: 24ff). *Den skickliga* (ibid 1986: 28f)

har uppnått en nivå där han eller hon har tillräckligt med erfarenhet för att inte behöva planera lika mycket eller sätta lika mycket tid på problemlösning, handlingar blir mer intuitiva. Den högsta nivån enligt Dreyfus och Dreyfus (1986: 30) är *experten*. På denna nivå blir uppgiften utförd utan medvetna beslut; experten gör sitt jobb utan att behöva tänka på vad denna gör.

Dreyfus och Dreyfus (1986: 35) poängterar dock att en person kan imitera tankeprocesserna från en högre nivå. Detta betyder dock inte att en kompetent person blir skicklig bara för att denna imiterar tankesättet hos en skicklig, eftersom den kompetenta saknar den erfarenhet som krävs.

Hoffman (1997: 199) har delat in sitt spektrum i sex olika nivåer: *naiv*, *novis*, *initierad*, *lärling*, *journeyman*, *expert* och *mästare*, och dessa nivåer har tagits fram specifikt för tolkar på olika nivåer av professionalitet. *Den naiva* känner inte alls till ämnesområdet, medan *novisen* har haft någon form av kontakt med ämnet. *En initierad*, exempelvis en student, har genomgått någon form av initieringsceremoni, och tänker fortsätta. *En lärling* vill avancera ytterligare till nästa nivå. Personer på denna nivå är vanligen studenter som deltar i kurser eller program utöver de som getts på grundnivå. En så kallad *journeyman* är en person som klarar av att arbeta med tolkning utan uppsyn av handledare. *Experten* klarar av att hantera knepiga fall, och hans eller hennes erfarenhet har resulterat i skicklighet och kunskap. Den högsta nivån, *mästare*, avser en person vars kunskap är så omfattande att denne kan undervisa om ämnet.

Enligt dessa två spektrum av professionalitet kan man någorlunda enkelt placera in de professionella undertextarna, vars undertexter jag använt i mitt material. Enligt Dreyfus och Dreyfus skulle de klassificeras som experter. Hoffmans spektrum tar mer i beaktande utbildning och undervisning, och utan desto mer info om de professionella undertextarna kan de klassas antingen som experter eller mästare.

Amatörundertextarna är svårare att placera in. Enbart baserat på de undertexter jag använt för min analys visar de tecken på att kunna klassas som skickliga enligt Dreyfus och Dreyfus spektrum. Hoffmans kriterier gör det svårt att placera in dem. Utan att veta ifall någon av dem studerat översättning och utan insyn i deras undertextningsprocess kan man inte dra någon slutsats och således placera in dem i en kategori.

I *Audiovisual Translation: Subtitling* (2007: 26f) skriver Díaz Cintas och Remael att amatörundertexter började dyka upp under 1980-talet. Undertexterna blev en direkt produkt av att försöka popularisera japanska manga- och animeserier. På grund av den språkliga barriären, såväl som spridningen av serierna blev det amatörerna, människor som gillade serierna, som själva började producera undertexter till dem. Den teknologiska utvecklingen har även gjort det lättare att få tag på programvara, vilket underlättar processen för amatörundertextarna. Díaz Cintas och Remael menar även att amatörundertexterna i viss utsträckning är mindre bundna av regler, samt uppvisar en kreativitet och individualism som saknas bland traditionella undertexter. (Díaz Cintas & Remael 2007)

Munday (2008: 190) poängterar å sin sida att fenomenet med amatörer som översätter inte är begränsat till undertexter. Han hänvisar till två artiklar i brittiska tidningen *The Guardian*. Den ena artikeln, skriven av Krysia Diver (2005) berättar om hur tyska fans år 2005 inte orkade vänta på den tyska översättningen av den då nyaste boken om Harry Potter, och således översatte de den själva på mindre än två dagar. Den andra artikeln, skriven av Kim Willsher (2007) handlar om hur en ung pojke i Frankrike år 2007 arresterades för att ha publicerat en piratöversättning av den sista boken i Harry Potter-serien. Munday (2008: 190) nämner också översättandet av tv- och datorspel som en variant av amatöröversättning.

I en annan artikel, publicerad i *The Journal of Specialised Translation*, behandlar Jorge Díaz Cintas, denna gång i samarbete med Pablo Muñoz Sánchez, amatörundertextning

med fokus på undertextning av mangaserier. (Díaz Cintas & Muñoz Sánchez 2006) De identifierar de olika personerna involverade i undertextningsprocessen:

- Leverantörer: levererar en råkopia av källmaterialet.
- Översättare: har hand om översättningen. I fråga om översättning av manga är det vanligt att översättarna inte har engelska som modersmål.
- Timer/spotter: beräknar när en undertext ska börja synas i rutan, samt hur länge den ska synas
- Sättare: har hand om typsnitt, samt formatering av det slutliga manuset.
- Redigerare och korrigerare: kontrollerar att översättningen flyter naturligt på målspråket, samt korrigerar eventuella tryckfel.
- Kodare: Bestämmer om den erhållna råkopian ljud och bild är av tillräckligt god kvalitet. Kombinerar råkopian med det översatta manuset genom att köra dem genom ett kodningsprogram. Undertexterna syns som infälld text på originalfilmen.

(Díaz Cintas & Muñoz Sánchez 2006: 38f)

Författarna påpekar att det vid sidan av grupper där varje enskild person har en specifik uppgift finns konstellationer där en person har flera ansvarsområden. Varje undertextargrupp består således inte av sex personer (Díaz Cintas & Muñoz Sánchez 2006: 39).

Díaz Cintas och Muñoz Sánchez hänvisar även till en artikel av Ferrer Simó, i vilken Simó identifierat skillnader mellan undertexter gjorda av proffs och amatörer. Dessa skillnader inkluderar bland annat användning av olika typer av fonter, undertexter som upptar mer än två rader, friare positionering av undertexterna, information om undertexterna, samt översättning av öppnings- och sluttitlar. (Díaz Cintas & Muñoz Sánchez 2006: 47)

På svenskt håll är det svårare att hitta information om när amatörundertextning på svenska tagit fart. Ser man dock på hur länge webbsidor som tillhandahåller amatörundertexter funnits, har de två största, Undertexter.se och Divxsweden.net varit igång sedan början av 2000-talet. I ett inlägg på Undertexter.se:s forum¹ förklaras webbsidans syfte och vilka som använder den: "en sida [...] där man kan ladda upp undertexter man gjort själv [...]" (Undertexter.se 2011) Användarna beskrivs, om än vagt, som "helt vanliga människor" (Undertexter.se 2011). Jämförelsevis säger PrimeText International Ab, företaget som står bakom undertexterna till dvd-utgåvan av *House M.D* som jag använt till min analys, att deras undertexter är gjorda av "in-house translators or one of our many highly competent and creative freelancers" (PrimeText International Ab 2011).

I akademiska sammanhang är amatörundertexterna ett nytt fenomen, som inte behandlats i någon stor utsträckning i avhandlingar och artiklar. Internationellt sett är de flesta vetenskapliga texter om amatöröversättare skrivna av Jorge Díaz Cintas. Fredrik Ivarsson skrev år 2007 en magisteruppsats vid Linköpings universitet om kvalitetskillnader mellan professionella undertextare och amatörer, men fokuserade mer på den färdiga produkten än människorna bakom den.

Kalle Dixelius har skrivit en artikel i Gotlands Allehanda (2010) om amatörundertextare kontra den traditionella undertextningsbranschen. Dixelius intervjuade bland annat en amatörundertextare, som går under pseudonymen Fingal61, och det kommer fram att denne arbetar som säljare för ett teknikföretag. Vidare uttalar sig Mikael Fröling, vd för Nordisk undertext, i artikeln om det potentiella hotet från amatörundertexterna: "Som vi ser det är det en obskyr bransch där det inte bara är glada amatörer." (Dixelius 2010). Fröling menade även att med amatörundertexternas framfart kommer själva hantverket med undertextning att glömmas bort. Därtill begår amatörundertexterna ett brott när de skaffar sig filmer eller tv-serieavsnitt att översätta, i och med att nedladdningen är

¹ Nås enbart av medlemmar på Undertexter.se

illegal. 7Brands, en översättningsfirma med bas i New York och Los Angeles, delar Frölings åsikt:

An amateur translator does not have the certification of a professional translator. Professional translators must be similarly knowledgeable in both the source and target languages of the documents they are translating whereas amateur translators may only be slightly knowledgeable in the target language. (7Brands 2012)

Å andra sidan påpekar Díaz Cintas och Muñoz Sánchez att såväl undertextare som japanska upphovsrättsinnehavare erkänt att de undertexter som amatörerna tillhandahåller gratis har haft en positiv inverkan på marknadsföringen av vissa serier utanför Japan. Flera grupper av amatörundertextare har dessutom en regel som säger att ifall en animeserie får licens att börja sändas i tv i deras land slutar de tillhandahålla amatörundertexter (Díaz Cintas & Muñoz Sánchez 2006: 44).

År 2006 myntade redaktören Jeff Howe (2006) uttrycket *crowdsourcing* i en artikel i tidningen Wired Magazine. Howe påpekar i artikeln att muren mellan proffs och amatörer sakta håller på att rämna. Det finns nu en marknad för hobbyister, deltidsarbetare och amatörer. Företag från olika grenar av näringslivet upptäcker att de kan använda sig av den stora massans dolda talanger. Kostnaden, ifall såda finns, är betydligt lägre än för traditionell arbetskraft. O'Hagan (2010) ger ett aktuellt exempel på crowdsourcing: Facebook. Facebook började år 2007 med crowdsourcing i form av ett översättaruppdrag. Vanliga användare fick chans att översätta Facebook till något av de 16 etablerade språk som det sociala nätverket marknadsförs på. Därtill höll Facebook på att översättas till 60 andra språk år 2010.

3 MEDICINSKT FACKSPRÅK

Även om fackspråket är ett relativt nytt forskningsområde, har det medicinska fackspråket en lång historia. Från att ha varit en vetenskapsgren kopplad till gudarna har läkekonsten nått ut till allmänheten, och man stöter på det även utanför sjukhus och läkarmottagningar.

3.1 Fackspråk

För att kunna beskriva ett specifikt fackspråk behöver man förstå fackspråk som vetenskapsgren. Laurén säger (1993: 9) att fackspråket blev ett etablerad forskningsområde inom språkvetenskapen under 1900-talet. Under de drygt 100 år som fackspråksforskningen funnits har de teoretiska synvinklarna förändrats och anpassats, och därför har även definitionerna förändrats, från termerna till texten som kommunikativt medel. Beroende på vad man väljer att fokusera på ser alltså definitionerna olika ut och omfattar olika aspekter av fackspråk. Laurén (1993) hänvisar till Alain Rey, som påpekat att fackspråk inte bara kännetecknas av språkbruket, språkssystemet och terminologin, utan också "det språkliga uttrycket för en sammanhängande begreppsvärld." (Laurén 1993: 10) Även Nordman poängterar i *Svenskt fackspråk* (1992: 18) det svåra i att hitta en enkel och allomfattande definition av fackspråk, men erbjuder ändå följande definition: "fackspråk [...] det språk som används i kommunikationen mellan två specialister inom samma område, då de talar om detta specialområde." (Nordman 1992: 18)

I och med att fackspråk i allt större utsträckning undersöks som kommunikativt medel har relationen mellan de som använder fackspråket, sändare och mottagare, blivit allt viktigare, och denna aspekt har blivit viktig för varje definition, vilken man använder sig av (Laurén 1993: 14). Beroende på vem sändaren och mottagaren är, begränsas användandet av fackspråk i högre eller lägre grad. Sändare och mottagare med expertis

inom samma område kommunicerar på fackspråk, medan experter från olika områden inte har samma möjlighet att kommunicera på sina respektive fackspråk. Fackmän som kommunicerar med lekmän eller med fackmän, vars expertisområde ligger långt från sändarens har mycket små möjligheter att kommunicera på fackspråk, och Laurén (1993: 13) klassificerar denna kommunikationssituation som "information utan kommunikation".

Puuronen, Koskela, Laurén och Nordman (1993: 231) delar in fackspråklig kommunikation, eller forskningsinformation, i två huvudgrupper: fackintern information och fackextern information. Den fackinterna informationen delas vidare in i forskningskommunikation och intern information om forskning. Forskningskommunikationen involverar forskare inom samma område som samtalar om samma ämne. Denna typ av kommunikation sker ofta på ett annat språk än modersmålet. Intern information om forskning är information som ska nå ut till forskare utanför specialiseringsområdet. Mottagarna kan vara lärare och studerande inom ämnet eller kunder som har beställt och betalt för forskningen. Typiska texter inom denna genre är läroböcker för högskolor, rapporter och vissa sorters tidsskrifter (ibid: 232f).

Den fackexterna informationen delas in i extern information om forskning och allmän information om forskning. Den externa informationen riktar in sig på forskare inom närliggande ämnesområden, samt specialister inom helt andra ämnesområden. Detta betyder att informationen kan behöva anpassas för att målgruppen ska förstå den. Abstrakter och avancerade handböcker räknas till extern information om forskning (ibid 1993: 233f). Den allmänna informationen riktar sig till den stora massan, och delas in i tre underkategorier: användarinformation, populärvetenskap och forskningsjournalistik. Användarinformation är sådan information som har ett direkt användningsområde inom samhället, exempelvis för människor som arbetar inom näringslivet. Information som har en bredare mottagargrupp klassas som populärvetenskap. Populärvetenskapens mottagargrupp kan ändå vara begränsad. Puuronen, Koskela et al (1993: 234) ger som

exempel den svenska populärvetenskapliga tidsskriften *Forskning och Framsteg*. En prenumerantundersökning visade att den huvudsakliga läserkretsen bestod av högutbildade människor: lärare, naturvetare och forskare. Skillnaden mellan vetenskapliga texter och populärvetenskapliga dito är att de vetenskapliga texterna är en del av en tvåvägskommunikation, med svar och invändningar, medan populärvetenskapliga texter främst strävar efter att nå ut till sina mottagare. Den sista gruppen, forskningsjournalistik, når ut till läsare via dagstidningar, och är menade för allmänheten. Texterna skrivs ofta av journalister, till skillnad från populärvetenskapliga texter som ofta författas av forskare (ibid: 235).

3.2 Historik över det medicinska fackspråket

Det medicinska fackspråket har några av sina äldsta rötter i Grekland. I *Medicinens språk*, utgiven av Svenska Läkaresällskapet år 2006 skriver Hans Nyman om det medicinska språkets historiska bakgrund. Läkekonsten var i den grekiska kulturen nära förbunden med gudarna, av vilka det fanns många som skyddade läkekonsten. Bland dessa syns Asklepios, Apollon och Hygieia. Asklepios stav, omslingrad av ormar, är än idag läkarnas symbol. Folket byggde tempel till Asklepios ära, i vilka präster utövade läkekonst. (Nyman 2006 a: 48)

Senare kom dessa tempel att kritiseras av filosoferna, som ville rensa bort det övernaturliga ur läkekonsten, och de kom att lägga grunden för den vetenskapliga medicinen. En av de mest kända personligheterna inom medicinen är Hippokrates, även kallad "läkekonstens fader", som konstaterade att den medicinska vetenskapen bör bygga på "iakttagelser, erfarenhet och kritiskt omdöme" (Svenska Läkaresällskapet 2006: 49). Hippokrates har även lämnat spår i form av den hippokratiska läkareden. (Nyman 2006 a: 49).

Latin tog snabbt över som det viktiga språket för medicinen och de grekiska termerna anpassades för latinet. Trots att de två språken är släkt med varandra blev de "latiniserade" termerna olika de grekiska. Hans Nyman beskriver grekiskan som ett rikt språk som gärna bildade nya ord genom sammansättningar, medan latinet hellre fogade samman ord med grammatiska ändelser. (Nyman 2006 a: 52f) Det medicinska fackspråket innehåller inte heller enbart termer från medicinens fackområde. I *Medicinska ord* (2001: 3) förklarar Bengt Lundh och Jörgen Malmqvist att det medicinska fackspråket har utvecklats till att innehålla facktermer från såväl det medicinska fackområdet, men även från närliggande ämnesområden, såsom diagnostik, vårdadministration och teknik.

Å andra sidan framhåller Lars Erik Böttinger i antologin *Fackspråk* (1976: 19) att det medicinska språkets ursprung är alltför blandat. Det medicinska fackspråkets rötter står främst att hitta i grekiskan och latinet, men även i arabiskan. På senare tid har även engelskan och tyskan influerat språket. Böttinger noterar även att det medicinska fackspråket blir lidande på grund av vissa olater när det kommer till användandet av språket. Han talar om "medicinism", alltså medicinskt slang som är helt oförståeligt för patienter. Engelskan har i allt högre grad börjat smyga sig in i det medicinska fackspråket, detta trots att lämpliga svenska motsvarigheter finns. Även ordens värdeladdning är en faktor att räkna med. Samma ord kan i patientens öron ha mycket annorlunda konnotation än vad det har för läkaren. (Böttinger 1976: 23f)

Forskningen inom det medicinska fackspråket har långt fokuserat på kommunikation och samspel mellan fackman och lekman, alltså mellan läkare och patient. I antologin *Fackspråk* (1976) skriver Erik Allander och Claes Wirsén om medicinskt fackspråk i kommunikation. Wirsén fokuserar på att informera om medicin, medan Wirsén behandlar språket mellan läkare och patient. Även Per A. Pettersson (1978) gjort en undersökning om kommunikation mellan vårdpersonal och patienter. År 1998 gav Ulla Melander Marttala ut en undersökning om medicinska fackspråk i samtal mellan läkare

och patienter. Både Pettersson (1978) och Melander Marttala (1998) fokuserade på kommunikationen mellan fackman och lekman. Dock var syftet med Petterssons (1978: 6) undersökning att beskriva samtalen, dess innehåll samt deltagarnas roller i samtalen. Melander Marttala (1998: 2) har däremot fokuserat på förekomsten och användningen av fackord i samtal mellan läkare och patient.

Enligt *Medicinskt fackspråk i skrift* (2010), en serie riktlinjer som utarbetats av Läkartidningen, Socialstyrelsen, Svenska Läkaresällskapet och Terminologicentrum TNC, kan det medicinska ordförrådet delas in i tre olika grupper; man skiljer på medicinska termer, allmänord och medicinsk jargong. Termer är uttryck som har sina rötter i det vetenskapliga medicinska språket, medan allmänord är sådana ord som används när man pratar med patienter och anhöriga. Medicinsk jargong är sådana ord och uttryck som används i samtal mellan hälso- och sjukvårdspersonal (Läkartidningen et al 2010).

Melander Marttala (1998: 8f) gör en liknande indelning. Hon skiljer mellan allmänord, fackord och specialisttermer. Allmänord är sådana ord som beskriver hälsotillstånd och som så gott som alla känner till, exempelvis *värk, arm, hjärta, patient*. Fackord är sådana ord som inte är lika allmänna, och som klassas som ordentliga fackord. Exempel på fackord är *sänka, ödem, binjure*. Med specialisttermer menar Melander Marttala medicinsk vetenskaplig fackterminologi. Beteckningarna är härledda från latin, grekiska och engelska, till exempel *ikterus, SLE, sepsis*. Patienter kan förstå allmänorden, och i någon mån fackorden, medan läkare har en förståelse för i princip alla tre grupper.

I *Medicinens språk* (2006) påvisar Ulla Clausén skillnaderna mellan det vetenskapliga medicinska språket och det medicinska allmänspråket. Det vetenskapliga medicinska språket ska vara exakt, enhetligt och entydigt, medan det medicinska allmänspråket ska vara klart, enkelt och begripligt för patienten och dennes anhöriga. (Clausén 2006: 22f)

3.3 Riktlinjer för medicinskt fackspråk i text

I Sverige har Läkartidningen, Socialstyrelsen, Svenska Läkaresällskapet och Terminologicentrum TNC samarbetat och publicerat *Medicinskt fackspråk i skrift* (2010), en artikel som innehåller riktlinjer och råd för hur man ska ta sig an medicinskt fackspråk i text. Riktlinjerna kan delas in i två distinkta huvudgrupper: regler om uttryck (flera möjliga uttryck, kulturspecifika begrepp, lånord) och regler om ortografi (användning av versaler, gemener och bindestreck, förkortningar, skrivregler). Dock verkar författarna utgå från att den som följer dessa riktlinjer skriver en text som ska läsas av fackmän, eftersom det exempelvis rekommenderas att man ska använda termer istället för allmänord eller medicinsk jargong (Läkartidningen et al 2010). För min analys kommer jag att använda riktlinjerna givna för kulturspecifika begrepp, ortografi och förkortningar.

I Finland finns en motsvarighet till Svenska Läkaresällskapet. Duodecim (2012) utvecklar de finländska läkarnas kunnande och praktiserande genom fortbildning, publikationer och stipendier. Till publikationerna hör bland annat handböcker och läroböcker riktade åt läkare, men även information om sjukdomar och hälsa åt allmänheten. Därtill upprätthåller Duodecim olika databaser som stöd för det dagliga läkararbetet.

3.3.1 Uttryck

Om man ställs inför ett val mellan flera möjliga uttryck rekommenderar författarna bakom *Medicinskt fackspråk i skrift* (2010) att man ska välja termen, inte det allmänspråkliga uttrycket eller jargongen. Vidare rekommenderas att man vid tillfällen då det finns flera synonyma termer använder sig av den term som "ligger närmast den kliniska verksamheten som du skriver om" (Läkartidningen et al 2010: 6).

I fråga om språk finns ett par riktlinjer att ta i beaktande. I valet mellan svenska och latin rekommenderas följande: om två termer används inom den kliniska verksamheten, och står för samma begrepp ska man välja den svenska termen. Författarna rekommenderar således att man använder termen *röda hund* istället för *rubella*. På olika nivåer inom den kliniska verksamheten kan olika termer för samma begrepp användas. Exempelvis tenderar specialister inom ett område att använda den latinska termen, medan övriga använder en svensk term. Om termen är sådan, att flera olika specialiteter kommer i kontakt med den bör en svensk term användas.

När det gäller anatomiska begrepp finns en viss "storleksordning". Ju större delar man talar om, desto vanligare är det med svenska termer. Undantaget är vissa anatomiska begrepp som på latin uttrycks med flera benämningar. I sådana fall rekommenderar författarna att den latinska termen används, eftersom det kan vara svårt att få till en svensk term som känns smidig att använda. (Läkartidningen et al 2010: 7)

I valet mellan svenska och engelska rekommenderar *Medicinskt fackspråk i skrift* (2010) att svenska ska användas framom engelska om det redan finns ett svenskt uttryck för det engelska originalet. Således ska man hellre säga *pisksnärt* istället för *whiplash*. Undantaget är etablerade engelska termer såsom *shunt* och *pacemaker*. Därtill rekommenderas att man använder ett försvenskat uttryck istället för ett som inte anpassats från engelska, exempelvis *skanner* istället för *scanner*. (Läkartidningen et al 2010: 7f)

Vad man än översätter kommer man i något skede i kontakt med begrepp och termer som är bundna till den kultur originaltexten producerats i. Vanligast är att man kommer i kontakt med engelska begrepp, och *Medicinskt fackspråk i skrift* (2010) ger följande råd för översättning av sådana begrepp: Namn på organisationer, myndigheter, verksamheter och liknande ska lämnas oöversatta. Stavning och skrivsätt ska även det behållas, vilket för engelskans del betyder att varje nytt ord i namnet börjar med versal,

och att man sätter apostrof före genitiv-s. Förklaringar efteråt är dock inte uteslutna. (Läkartidningen et al 2010: 8)

Dyker det upp internationella organisationer med etablerade svenska namn ska man använda det svenska namnet, alltså Röda Korset istället för Red Cross. Kända verksamheter inom framför allt det brittiska och amerikanska vårdssystemet kan ha svenska benämningar, och dessa ska då användas. Generellt sett ska man dock sträva efter att försöka förklara kulturbaserade begrepp, istället för att försöka hitta en motsvarighet i svenskan, eller försöka sig på en egen översättning av termen. En sammanfattande riktlinje kan sägas vara att man översätter kulturspecifika begrepp genom att beskriva dem. Att söka efter motsvarigheter på svenska är inte att rekommendera. (Läkartidningen et al 2010: 8)

Ifråga om lånord rekommenderar *Medicinskt fackspråk i text* (2010: 9) att man följer gängse regler för hur lånord ska översättas, med andra ord att man anpassar stavningen till svenskans normer. Undantaget är vissa latinska termer, som behåller sin originalstavning, exempelvis *cancer* som skrivs med c trots att det uttalas med k. Uttryck i stil med detta anses vara så pass vanliga och etablerade att en anpassning till språkliga normer inte är nödvändig.

I *Medicinens språk* (Nyman 2006 b: 149f) har Hans Nyman delat in termerna i tre grupper baserat på hur de försvenskas. Grupp A innehåller termer som inte försvenskas. Hit hör latinska diagnoser. Dessa förekommer antingen isolerade, till exempel i ordlistor, eller i klassiska uttryck bestående av två eller flera termer. Grupp B innehåller ord som alltid försvenskas genom att den latinska ändelsen fallit bort. I vissa fall har den ersatts med en svensk ändelse. Grupp C innehåller ord som Nyman kallar problemord. Det är fråga om termer som behållit sin latinska ändelse och som placeras in i ett svenskt textsammanhang, exempelvis pankreascancer. Nyman påpekar också att termer som kommit in i svenska allmänspråket också ska stavas svenskt. Inom grupp C

finner man tre undergrupper, som innehåller termer som redan börjat stavas på svenskt sätt. Dessa tre är:

1. Termer med försvenskat th eller ph
2. Termer med k-stavning istället för c eller ch
3. Termer som ännu stavas med c eller ch, men som är på väg mot k-stavning (Nyman 2006 b: 151f)

Läkartidningen et al (2010: 9) påpekar också att lånord får svenska pluralformer, exempelvis *en patella, flera patellor*. Lånord som i latin är maskuliner eller femininer får ofta n-genus när de böjs i bestämd form singular, exempelvis *en plexus, plexusen*. Uttryck som särskrivs i engelskan ska skrivas ihop i svenskan. I fråga om genusförändringar delar Hans Nyman (Nyman 2006 b: 153) med sig av en grundregel: latinets maskuliner och femininer blir uttrala i svenskan, med andra ord tillämpas n-genus, medan latinets neutrer förblir neutrala även i svenskan.

3.3.2 Ortografi

Även i frågan om ortografi, i det här fallet specifikt användandet av versaler och gemener, samt bindestreck och tankstreck håller sig Läkartidningen et al (2010) till huvudreglerna. Egennamn ska ha stor begynnelsebokstav. Ord som dock avletts eller som härrör från egennamn ska skrivas med liten begynnelsebokstav. Med andra ord skrivs *röntgen* med liten begynnelsebokstav när man talar om undersökningsformen, men med stor begynnelsebokstav när man talar om upptäckaren av röntgenstrålarna. Sammansättningar skrivs ihop utan bindestreck (Läkartidningen et al 2010: 10).

Sammansättningar som innehåller egennamn skrivs ofta med stor bokstav. Vissa egennamn kan dock ha förlorat sin status som egennamn, och skrivs därför med liten bokstav, exempelvis *dopplereffekt*, inte *Dopplereffekt*. Vissa begrepp har fått

försvenskade former. Använder man dessa försvenskade former ska de skrivas med liten begynnelsebokstav. Man ska därtill skriva ihop dem, utan bindestreck emellan (Läkartidningen et al 2010: 11).

Sjukdomar och diagnoser skrivs med liten begynnelsebokstav. Undantagen är de sjukdomar som fått sitt namn efter upptäckaren. I svenska sätter man inte apostrof före genitiv-s, således *Downs syndrom* och inte *Down's syndrom*. Om personnamnet råkar sluta på s, z eller x kan man sätta en apostrof efter för att markera att ordet står i genitiv, men detta är inte nödvändigt. Ett undantag till denna regel är dock adjektiv som härletts av personnamn. Dessa skrivs med liten begynnelsebokstav (Läkartidningen et al 2010: 10, 13).

Mikroorganismer, såsom virus och bakterier har olika bestämmelser. Namn på bakterier skrivs så att den första delen har stor begynnelsebokstav, medan den andra delen har lite begynnelsebokstav. Detta mönster följer den vetenskapliga normen där släktnamnet skrivs med stor begynnelsebokstav och artnamnet med liten dito. Namn på virus skrivs med liten begynnelsebokstav, förutom de som är härledda av personnamn, såsom *Epstein-Barr-virus*. Dock finns det vissa begrepp där både liten och stor begynnelsebokstav förekommer (Läkartidningen et al 2010: 11).

Huvudregeln för sammansättningar är alltså att ord som innehåller namn eller ord som härstammar från engelska eller latin skrivs ihop, utan bindestreck. Undantag till dessa regler finns. Sammansättningar som innehåller en bokstav, bokstavsgrupp, förkortning, siffra eller ett tal ska skiljas åt med bindestreck, exempelvis *C-vitamin*. I sammansättningar som innehåller icke ska bindestreck sättas ut mellan icke och följordet. Sammansättningar där förledet består av flera ord ska skiljas från resten av sammansättningen med bindestreck, exempelvis *typ 2-diabetes*. Bindestreck ska även användas för att skilja åt sammansättningar som innehåller två likställda led, exempelvis *framåt-nedåt* (Läkartidningen et al 2010: 14).

Läkartidningen et al (2010) råder ifråga om förkortningar att man alltid väljer en utskriven form om en sådan finns att tillgås. Det motsatta, alltså att använda en förkortning framom den utskrivna formen är tillåtet om förkortningen är mera känd än den utskrivna formen. I *Medicinskt fackspråk i skrift* (2010) listar författarna flertalet förkortningar som är mer kända än sin utskrivna form (se exempel 2) och rekommenderar även att man som skribent själv tar ställning till om man använder en förkortning eller den utskrivna formen.

- (2) *ADHD (attention deficit and hyperactivity disorder)*
AIDS (acquired immunodeficiency syndrome)
ALS (amyotrofisk lateralskleros)
DAMP (dysfunction of attention, motor control and perception)
DNA (deoxyribonucleic acid, på svenska: deoxyribonukleinsyra)
EEG (elektroencefalogram, elektroencefalografi)
FAS (fetalt alkoholsyndrom)
HIV (humant immunbristvirus)
KOL (kroniskt obstruktiv lungsjukdom)
TBE (tick-borne encephalitis)
 (Läkartidningen et al 2010: 12)

Även om normen säger att förkortningar ska skrivas med stor begynnelsebokstav, förekommer vissa av ovannämnda förkortningar med enbart gemener, såsom damp och hiv. Mellan en förkortning och eventuell ändelse ska man sätta kolon. (Läkartidningen et al 2010: 12).

Medicinskt fackspråk i skrift (Läkartidningen et al 2010: 14f) ger även följande råd:

- använd inte grekiska bokstäver, utan skriv ut hela ordet.
- mellan siffra och måttenhet ska det finnas ett mellanrum
- i löpande text och sammansättningar ska ordet procent skrivas ut. I tabeller och liknande kan % -tecknet användas, och det ska då finnas mellanrum mellan talet och tecknet.
- använd komma som decimaltecken.

- använd inte snedstreck. I sammansättningar och samordnade led används bindestreck. I uttryck med två samordnade ord bör de skiljas åt med order *eller*, inte snedstreck.

3.4 Medicinskt fackspråk i tv-serier

Det är mer eller mindre omöjligt att inte komma i kontakt med det medicinska fackspråket. Vanligast är kanske att man tvingas uppsöka läkarvård, gå på hälsogranskningar, eller hör om någon bekant som blivit inlagd på sjukhus. Som patient tar man del av diagnoser och behandlingar. Men det medicinska fackspråket når oss även utanför sjukhus och hälsovårdscentraler. Genom massmedia har det medicinska fackspråket nått den stora massan. Kärki (1998) skriver i *Läketiede julkisuudessa* att medicinen som vetenskap syns och hörs i massmedia utan att för den skull göra mycket reklam för sig själv. Bara i finska tv-kanalers utbud har andelen populärvetenskapliga program med medicinsk anknytning ökat från ett par stycken i början av 1990-talet till åtminstone ett halvt dussin. (Kärki 1998: 23).

Otaliga tv-serier som handlar om sjukhus och dess anställda når oss via våra datorer och tv-apparater, och vi matas med termer och begrepp. Dessa tv-serier har blivit omåttligt populära. En snabb titt på tv.nu:s tv-tablåer under en veckas tid ger vid handen att det för under hösten 2012 visas inte mindre än sex stycken sjukhusrelaterade tv-serier på sverigesvenska (svt 1 och 2, tv 3, tv 4, kanal 5 och kanal 6) och finska (FST 1, FST 2, MTV 3, Nelonen) kanaler: *Mercy*, *Grey's Anatomy*, *Scrubs*, *House*, *Flygande läkare* samt *Hart of Dixie*. (Tv.nu 2012) Därtill har tv-serien *Nurse Jackie* tidigare visats på Nelonen. (Nelonen.fi 2012)

Bland serier som tidigare sänts i finsk tv finns bland annat *Chicago Hope* (Wikipedia 2012 a), *ER* (Wikipedia 2012 b) och *Nip/Tuck* (Wikipedia 2012 c). Kärki (1998: 24)

påpekar att det är lätt att skapa sensationer med den medicinska vetenskapen, vilket kan förklara varför sjukhusdraman är så populära. Detta antagande styrks av att serier som handlar om läkare har upptagit de bästa sändningstiderna mer än någon annan yrkesgrupp som porträtteras i tv-serier. Tv-serierna har för tittaren blivit en källa till kunskap, och därför är det också enligt Kärki viktigt att granska "miten tiedettä yleisesti ja lääketiedettä erityisesti sekä lääkereitä ja sairaaloita kuvataan populaarikulttuurissa." (Kärki 1998: 149)

Kärki (1998) har därtill sett närmare på hur medicin praktiseras och representeras i en av de mest kända sjukhusserierna genom tiderna, *Cityakuten* (eng. *Emergency Room*, förkortat *ER*). Kärki valde just denna serie då den i större utsträckning än sina föregångare fokuserade på hur det var att jobba på ett sjukhus. *Cityakuten* handlar om läkarna som jobbar på en akutmottagning vid ett sjukhus i Chicago. Liksom *House M.D* är sjukhuset i *Cityakuten* ett undervisningssjukhus, en typ av sjukhus som i USA fyller en viktig roll i medicinska studier och medicinsk forskning (Kärki 1998: 159).

Kärki jämför *Cityakuten* främst med sina föregångare, men även till viss del med verklighetens praktisering av medicin, och kommer fram till att tv-serien mer eller mindre håller sig till den medicinska vetenskapen. Serien gör klart för vad som är möjligt och naturligt, och lovar inte för mycket (Kärki 1998: 192).

4 MEDICINSKA TERMER I UNDERTEXTNINGEN AV HOUSE M.D

I detta kapitel presenteras resultaten av analysen kategori för kategori. Nedan syns fördelningen av excerpten i de olika underkategorierna.

Tabell 2. Excerptens fördelning i underkategorierna

Kategori	Antal	Procentandel
Diagnos	298	46,10%
Ämnen	114	17,65%
Behandling	105	16,25%
Anatomi	72	11,15%
Redskap	18	2,80%
Yrkesgrupp	16	2,50%
Avdelning	12	1,85%
Övrigt	11	1,70%

Tabellen visar klart på vilken typ av excerpter som dominerar. Underkategorin för diagnos-relaterade excerpter står för strax under 50 % av materialet. Underkategorierna *Ämnen*, *Behandling* och *Anatomi* bildar ett slags mellanskikt med andelar mellan 11 och 18 %. *Redskap*, *Yrkesgrupp*, *Avdelning* och *Övrigt* bildar ett sista skikt, med procentandelar som aldrig överstiger 3%. Ser man på den procentuella fördelningen mellan huvudkategorierna står *Handlingar och tillstånd* för 62,25 % av excerpten, *Föremål* för 31,6 % av excerpten, *Aktörer* för 4,35 % av excerpten och *Övrigt* för 1,70 %. Kategorin *Föremål* bildar här mellanskiktet mellan den dominerande kategorin *Handlingar och tillstånd* och de mindre kategorierna *Aktörer* och *Övrigt*.

För att hålla koll på vilka exempel som saknade motsvarande översättning skapade jag en separat kategori för dem, men inkluderar dem som sagt inte i analysen. En intressant sak att notera är att det främst var dvd-undertexterna som saknade motsvarigheter. Av 95

exempel var det bara tolv som saknade översättning i de nedladdningsbara undertexterna. Det som oftast valdes bort i översättningarna var benämningar för diagnoser, med 41 poster av de totala 95.

4.1 Handlingar och tillstånd

Huvudkategorin *Handlingar och tillstånd* står som nämndes ovan för en majoritet av excerpten. Totalt ingår 403 excerpter i denna kategori, av vilka 181 stycken översatts likadant eller mycket liknande. Detta ger en total likhetsprocent på 45 %.

4.1.1 Diagnos

Diagnos-kategorin är den största av de åtta underkategorier jag delat in excerpten i. Detta var inte helt oväntat i och med att varje avsnitt av *House M.D* går ut på att läkarlaget försöker lista ut vilken sjukdom en patient lider av. Förutom sjukdomar, vilka har sin självklara plats i denna kategori, har jag även tagit med sådana excerpt som beskriver en diagnos, exempelvis *intermittent*, vilket översatts till *växlar* (dvd-undertext) och *periodiska* (nedladdad undertext).

Diagnos-kategorin består av 298 exempel, av vilka 152 stycken har likadana eller mycket liknande översättningar i de bägge svenska undertexterna. Detta ger en likhet på 51 %. Vissa av excerpten, exempelvis namn på sjukdomar och allmänord, är inte svåra att översätta i och med att det lätt går att hitta ekvivalenter på svenska, exempelvis *jaundice*, *tumour* och *psittacosis*. Dessa tre har blivit översatta till *gulsot*, *tumör* och *papegojsjuka* i båda undertexterna.

Av *Diagnos*-excerpten har 146 översatts olika i de två undertexterna. De flesta av dessa olikheter beror på att endera undertextningen valt en mer fackspråklig term, medan den

andra valt en mer allmänspråklig, alternativt förklarar termen. Ett exempel på detta är termen *Z-rate*. I dvd-undertexterna detta översatts till *förhöjt SR*, medan samma term i den nedladdade undertexten översatts till *produktionen av röda blodkroppar är förhöjd*. Lundh och Malmquist (2001: 313) definierar SR som "sänka; kan utläsas (*blodets sänkingsreaktion*". Vidare definieras sänka som "ett laboratorieprov som anger hur snabbt röda blodkroppar sjunker till botten [...] i ett rör som får stå" (Lundh & Malmquist 2001: 328). Båda översättningarna är således korrekta, undertexterna för dvd:n har dock valt den mer medicinska termen, medan amatörundertexterna valt att förklara och förenkla termen i sin översättning. Enligt Melander Marttala (1998) indelning skulle de professionella undertexternas översättning klassas som fackord, medan amatörundertexternas förklaring av termen platsar i allmänordsfacket.

Ett annat exempel är översättningen av ordet *vasculitis*. Ordet förekommer fyra gånger i mitt material, och översätts ena gången identiskt med *kärlinflammation*. De övriga tre gångerna *vasculitis* förekommer valde dock de professionella undertexterna att översätta det till *vaskulit*. I Lundh och Malmquist (2001) finns *vaskulit* som uppslagsord, men inte *kärlinflammation*. I dvd-undertextningen förekommer även *kärlinflammation* som översättning till det engelska *vasculate*, medan den nedladdade undertexten väljer att översätta det till *kärtskada*. Möjligen kan kontexten ha påverkat varför de professionella undertexterna väljer att en gång översätta med en mer allmänspråklig term.

Det är främst de professionella undertexterna som väljer svenska ekvivalenter till de engelska facktermerna i denna kategori. Amatörundertexterna väljer oftare att översätta termen med en mer allmänspråklig dito eller en förklaring av termerna och uttrycken. Amatörundertexterna tenderar också att översätta mer ord för ord och använda tillägg, medan de professionella undertexterna hellre förkortar (se tabell 3). Dock förekommer exempel där situationen är den motsatta, samt exempel där båda undertexterna väljer en omskrivning eller förenkling.

Tabell 3. Bortfall och tillägg i kategorin *Diagnos*

Dvd original	Dvd-undertext	Nedladdad undertext
Myoclonic jerk	myokloni	myoklonisk ryckning
Stool samples	prover	avföringsprover
Transverse myelitis	myelit	transversell myelit
eosinophilia	eosinofil	eosinofil idiopatisk allergisk chock
systemic allergic response	allergisk reaktion	systemisk allergireaktion

De professionella undertextarna förkortar i fyra fall uttrycken. Tvåordstermer blir enordstermer och treordstermen *systemic allergic response* blir tvåordsterm. I jämförelse behåller amatörundertextarna tvåordstermer. I ett fall förkortar amatörundertextarna en term. Liksom de professionella undertextarna väljer de att förkorta *systemic allergic response* till en tvåordsterm, *systemisk allergireaktion*. Ett extremt fall av tillägg återfinns man i översättningen av *eosinophilia*. Översättningen är intressant i sammanhanget, speciellt då man ser på hur översättningen i dvd-undertexten ser ut. Lundh och Malmquist (2001: 80) beskriver 'eosinofili' som "ökad förekomst av eosinofila granulocyter i blodet; förekommer t.ex. vid allergiska reaktioner och parasitinfektioner". Amatörundertextarnas översättning, om än lång, ger ett större utrymme för tittaren att förstå begreppet bakom termen.

Motsatsen, alltså att de professionella undertextarnas översättning är längre och mer lik källan, förekommer också om än inte lika frekvent, enbart tre exempel hittas. *Herpes viruses* blev *herpes virus* i dvd-undertexterna, medan samma uttryck i de nedladdade undertexterna förkortades ner till enbart *herpes*. *Elevated indirect bilirubin* översätts till *förhöjt indirekt bilirubin* på dvd:n, medan amatörundertextarna väljer *förhöjt bilirubin*. Likaså översätts *Epstein-Barr virus* till *Epstein-Barr viruset* av de professionella undertextarna. Amatörundertextarna nöjde sig med enbart *Epstein-Barr*.

Av de 146 ord och uttryck som översätts olika i *Diagnos*-kategorin, förekommer ett par exempel som översätts mycket olika. I dessa fall väljer amatörundertextarna att förmedla innehåll i sin översättning framom att använda en medicinsk term. Till exempel översätter de professionella undertextarna *neoplastic* till *neoplasma*, medan amatöröversättarna väljer att översätta ordet till *tumör*. *Neoplasma* är enligt Lundh och Malmquist (2001: 226) en allmän term som används för att beteckna framför allt elakartade tumörer.

I två fall väljer de professionella undertextarna att låta det engelska ordet stå kvar i översättningen. Medan amatörundertextarna väljer den försvenskade termen *leukoencefalopati*, står det *leukoencephalopathy* i dvd-undertexterna. Det andra fallet där engelska termer finns kvar i undertextningarna är *West Nile negative*, vilket översätts till *ingen West Nile feber* av de professionella undertextarna och *West Nile negativt* av amatörundertextarna. Eftersom West Nile fever, ibland förkortat WNF, inte har något svenskt namn (Smittskyddsinstitutet 2011) är det förståeligt att diagnosen behåller sitt engelska namn i bägge undertexterna. Dock är det mer förvånande att *leukoencephalopathy* fått stå kvar i dvd-undertexterna, då det finns en försvenskad term.

Inom *Diagnos*-gruppen förekommer en del förkortningar i originalmaterialet, exempelvis *BP*, *VRE*, *RSV*, *AST* med flera. Som tidigare nämnts rekommenderar *Medicinskt fackspråk i skrift* (2010) att man väljer den utskrivna former framom en initialförkortning, såvida inte initialförkortningen är mer känd. Ändå har många av förkortningarna levt vidare i både de professionella undertextarnas och amatörundertextarnas översättningar. Ett exempel på undantaget till förkortningsregeln dyker upp: *HIV*. I båda undertextningarna har förkortningen fått stå, då den är mycket kändare än sin utskrivna form *human immunodeficiency virus* (Lundh & Malmquist 2001: 122). Dock förekommer det många främmande förkortningar, som ändå får stå kvar i sin originalform.

Det finns en relativt enkel förklaring till detta: I och med att undertextarna har ett begränsat antal tecken per textrensa att använda, är det ibland omöjligt att skriva ut förkortningarna. Ett exempel på detta är *MRSA*. *MRSA* står för meticillinresistent *Staphylococcus aureus* (Socialstyrelsen 2012). Den utskrivna formen har ratats, likaså omskrivningar. Dock används benämningen *sjukhusbakterie* i Finland när man talar om *MRSA* (Kanerva 2006: 7).

Dubletter finns det gott om i *Diagnos*-kategorin. Vanligast är att ett excerpt förekommer två, möjligen tre gånger, men det finns två undantag. Ovan nämndes redan ordet *vasculitis*. Inklusivt avledningarna *vasculate* och *vascular pathology*, förekommer ordet sex gånger. De professionella undertextarna skiftar mellan att använda ömsom *vaskulit*, ömsom *kärlinflammation* (med undantag för *vascular pathology*, som översattes till *kärlproblem*). Amatörundertextarna håller sig främst till termen *kärlinflammation*. Alla gånger *vasculitis* förekom översätts detta till *kärlinflammation*. *Vascular pathology* översätts till *kärlsjukdom* och *vasculate* till *kärlskada*. Amatörerna uppvisar i detta fall ett konsekvent översättande, med variationer när sådana förekommer i källtexten.

Excerptet *seizure* och dess varianter *seizing* och *went into seizures* förekommer sex gånger. Här är översättningarna desto mer varierade. Hos de professionella undertextarna förekommer tre typer av översättningar; en typ översätter *seizure* och *seizing* med *anfall* eller en fras som innehåller ordet *anfall*. Den andra typen innehåller ordet *feberkramp*, och den tredje enbart verbet *krampar*. Undantaget är *went into seizures*, som översätts med *fick krampanfall*, en sorts kombination av typ ett och tre. Även amatörundertextarnas översättningar kan indelas i tre typer. Typ 1 översätts till *anfall*, typ 2 till *krampar* och typ 3 till *krampanfall* (jfr bilaga 1).

I kategorin *Diagnos* förekommer även ett par excerpter där betydelsen i de två undertextarna skiftar sinsemellan (se tabell 4).

Tabell 4. Översikt över betydelskillnader i kategorin *Diagnos*

Dvd original	Dvd undertext	Nedladdad undertext
blood test	blodanalysen	blodprovet
back spasm	kramper i ryggen	ryggont
kidney failure	njurproblemen	njursvikten
heart damage	hjärtsvikt	hjärtsjukdom
mental illness	sinnesjukdom	mentalsjukdomar

De olika översättningarna ger olika associationer. Ett blodprov associeras till själva provtagningen, medan en blodanalys mera associerar till undersökningen efter själva blodprovet. Njurproblem ger ett allmänt intryck av att något är fel med njurarna, medan njursvikt är en specifik diagnos. När det kommer till översättningen av *mental illness* är det snarare fråga om en stilistisk skillnad. Lundh och Malmquist (2001: 301) uppger att sinnessjukdom är ett gammalt ord som används för att beteckna psykisk sjukdom.

I kategorin förekommer ett par ortografiska fel. Amatörundertextarna gör exempelvis misstaget att behålla engelskans genitivändelse (apostrof+s) vid översättningen av *Lou Gehrig's disease* och *Korsakoff's syndrome*. *Medicinskt fackspråk i skrift* (2010: 10) säger klart och tydligt att apostrof aldrig ska användas i svenskan före genitiv-s.

Vid översättning av diagnosen *Kayser-Fleischer rings* väljer bägge undertextargrupper en annorlunda stavning. Merriam-Websters (2012) uppslagsverk på internet ger stavningen som Kayser-Fleischer. De professionella undertextarna väljer att stava diagnosen *Keyser-Fleisherringar*, och amatörundertextarna väljer *Kaiser-Fleischer ringar*.

De professionella undertextarna missade därtill vid översättning av *Churg-Strauss vasculitis*. Istället för *Churg-Strauss*, vilket är det korrekta namnet, väljer de

professionella undertextarna att kalla sjukdomen *Church-Strauss*. *Churg-Strauss* förekommer därtill två gånger, och båda gångerna stavar de professionella undertextarna namnet fel.

De professionella undertextarna översätter även ett excerpt fel. Källmaterialets *athlete's foot* blir i de professionella undertextarnas version *fotsvett*. Amatörundertextarna väljer det korrekta *fotsvamp*. *Athlete's foot*, eller *tinea pedis*, är en typ av fotsvamp som orsakas av olika svampar (MedicineNet.com 2012a).

4.1.2 Behandling

Kategorin *Behandling* innehåller 105 excerpt, och är den tredje största kategorin (se tabell 2). Av de 105 excerpten har 29 stycken översatts likadant eller mycket lika i båda undertextningarna, vilket ger en likhet på 28 %, vilket är lägre än i någon av de andra kategorierna. Orsaken till detta kan ligga i att många av excerpterna i denna kategori är förkortningar eller innehåller förkortningar (32 stycken av 104 excerpt). De professionella undertextarna valde att behålla förkortningarna i 20 av dessa fall (63 %), medan amatörundertextarna behöll förkortningarna i 12 fall av de totala 32 (38 %).

Den höga andelen förkortningar i de professionella undertextarnas version kan tolkas som ett ställningstagande ifråga om kontext. *Medicinskt fackspråk i text* (2010: 12) rekommenderar att man hellre skall använda den utskrivna formen, om inte initialförkortningen är mer känd. Anledningen till att de professionella undertextarna i så hög grad behållit förkortningarna kan således bero på att de tagit kontexten i beaktande. Ifall förkortningarna förekommit i samtal läkare emellan så är förkortningen minst lika bekant och vanlig som den utskrivna formen.

Sex av förkortningarna översatts likadant i både dvd-undertexten och den nedladdade texten. *EEG* förblir *EEG* i bägge undertexter, medan *PCR-test* blir *PCR-testet*. *EEG* är

en metod för att undersöka aktivitet i hjärnan, medan PCR förökar gener för jämförelse med annat DNA (Lundh & Malmquist 2001). Bortsett från de sex förkortningarna som översätts likadant antingen anpassas och förenklas de resterande förkortningarna radikalt, eller så behåller ena undertextningen förkortningen, medan den andra förklarar den. Den mest prominenta anpassningen och förenklingen görs av följande excerpt: *CT, MRI, CBC, Chem-7 and a chest x-ray*.

Excerptet innehåller tre typer av röntgen; *CT, MRI* och *chest x-ray*. *CBC* och *Chem 7* är två typer av tester. Enligt Labtestsonline.org (2011 b) är *CBC* en förkortning för Complete Blood Count. *CBC* testar för spår av anemi och infektioner. *Chem-7*, även kallad Basic Metabolic Panel, är ett test som visar hur det står till med njurar, blodsocker, elektrolyter med mera (Labtestsonline.org 2011 a).

De professionella undertextarna väljer att grovt förenkla excerptet till *alla sorters hjärnröntgen*, trots att enbart de två första är någon form av hjärnröntgen. Amatöröversättarna ger en betydligt mer uttömmande översättning i form av *datortomografi, magnetröntgen, tog alla prover och röntgade bröstkorgen*. Här nämns de olika röntgentyperna var för sig, medan de två testerna blir hopslagna.

I 7 fall av 32 väljer de professionella undertextarna att behålla förkortningen, medan amatörundertextarna förklarar den. Medan *VEP, RPR* och *LFT* förblir förkortningar i dvd-undertexterna, översätts de till *synnervskontroll, syfilistestet* och *levervärden* i de nedladdade undertexterna. Ingendera förkortningen finns med i *Medicinska Ord* (2001), men uppslagsordet *leverfunktionsprov* hänvisar till *DMA-test*, vilket är ett test för att upptäcka försämrad leverfunktion. (Lundh & Malmquist 2001)

I två fall behåller båda undertextargrupperna förkortningarna, men amatörundertextarna använder en annan förkortning för samma fenomen. Källmaterialets *PT* och *PTT* blev i amatörundertextarnas översättning *INR* respektive *APTT*. Både *PT* och *PTT* är blodprov

som testar blodets koagulations förmåga. *PTT* står för *partial prothrombin time* och undersöker hur länge det tar för blodet att koagulera, medan *PT* står för *prothrombin time*, och testar hur länge det tar för plasmadelen av blodet att koagulera. (Medline Plus 2012 a, Medline Plus 2012 b) *INR* står för *international normalized ratio*, och anger effekten av blodets koagulationsfaktor. (Lundh & Malmquist 2001: 146, 268). *APTT* är en förkortning för *aktiv partiell tromboplastintid*, och är den svenska förkortningen för *PTT* (Lundh & Malmquist 2001: 21). Därtill förekom *INR* som eget excerpt en gång. Bägge undertextargrupper behåller förkortningen.

Kategorin innehöll 6 stycken dubletter. Förkortningen *CT*, *computerized tomography*, återkom ett par gånger i olika sammanhang. (Lundh & Malmquist 2001: 54). Översättningen av själva *CT*-delen varierade (se tabell 5).

Tabell 5. Översättning av förkortningen *CT* i kategorin *Behandling*

Dvd original	Dvd undertexter	Nedladdade undertexter
CT-scan	datortomografin	datortomografin
CT, MRI, CBC, Chem-7 and chest x-ray	alla sorters hjärnröntgen	datortomografi
abdominal CT-scan	bukröntgen	bukröntgen
chest CT	CT	datortomografi
Chest CT-scan	röntga ert bröst	datortomografi av bröst-korgen

Amatörundertextarna behåller den utskrivna, svenska formen av *CT* i fyra fall av fem. Excerptet *abdominal CT-scan* översattes med *bukröntgen*. De professionella undertextarna behåller däremot förkortningen *CT* en gång och den svenska, utskrivna formen en gång. I de övriga fallen förkortades eller förenklades excerpten. Fokus lades mer på själva behandlingen (röntgen) och behandlingsområdet (buk, bröst), än vilken specifik typ av röntgen det var frågan om.

Förkortningar för magnetröntgen dyker upp tre gånger i kategorin, två gånger som *MRI* och en gång som *MR-angiogram*. Här är varken de professionella undertextarna eller amatörundertextarna konsekventa. I första fallet, då *MRI* är en del av listan *CT, MRI, CBC, Chem-7 and a chest x-ray*, blev *MRI* en del i gruppen då de professionella undertextarna översätter med *alla sorters hjärnröntgen*. Amatörundertextarna å sin sida översätter *MRI* till *magnetrontgen*. Andra gången *MRI* dyker upp är det amatörundertextarna som använder sig av en förkortning (*MR*), medan de professionella undertextarna använder *magnetrontgen*. I sista fallet, *MR-angiogram*, väljer de professionella undertextarna att översätta rakt av till *MR-angiogram*, medan amatörundertextarna väljer *kärlröntgen*.

Förkortningen *DNR*, "do not resuscitate", samt termerna *clotting studies* och *lumbar puncture* dyker upp två gånger var, medan *biopsy* dyker upp tre gånger. De tre förstnämnda översätts annorlunda båda gångerna de förekom i bägge undertexterna, medan *biopsy* översätts mer konsekvent. De professionella undertextarna översätter *DNR* första gången med *DNR* och andra gången med *kryssad*. Amatörundertextarna översätter *DNR* med *att inte återupplivas* och *vill inte återupplivas*. Det finns dock en motsvarande svensk förkortning, 0 HLR (Hjärtgruppen 2012).

Översättningen av *clotting studies* och *lumbar puncture* är en sorts mellanfall. I fråga om *clotting studies* översätter både amatörundertextarna och de professionella undertextarna olika, men behåller samma förled. De professionella undertextarna översätter första gången *clotting studies* med *koagulationsfaktorn* och andra gången med *koagulationsanalysen*. Amatörundertextarna översätter begreppet med *blodproppsutredning* och *blodproppsproverna*. De professionella undertextarna översätter *lumbar puncture* till *lumbalpunktion* båda gångerna, medan amatörundertextarna väljer en omskrivning båda gångerna, *via ryggmärgen* och *prov på ryggmärgsvätskan*. *Biopsy* var enda dubbletten där båda undertexter visar konsekvens. De professionella undertextarna översätter till *biopsi*, medan amatörundertextarna väljer

en allmänspråkligare term, *vävnadsprov*.

Två uttryck som ser ut att vålla lite problem för undertextarna är *drugs* och *tox screen*. Det senare förekommer två gånger i materialet. De professionella undertextarna översätter uttrycken till *droger* respektive *gifttest* och *giftsökning*. Amatörundertextarna använda å sin sida *mediciner* och *drogtest*. I fallet med *drugs* verkar de professionella undertextarna ha översatt ordet bokstavligt till *droger*, medan amatörundertextarna insett att *drugs* inte behöver ha något att göra med (illegala) droger. Apotek kan exempelvis benämnas drugstore på engelska. MedlinePlus (2012 c) definierar *toxicology screen* som "various tests to determine the type and approximate amount of legal and illegal drugs a person has taken". Amatörundertextarna prickar således rätt med *drogtest*, medan de professionella undertextarna än en gång översatt ordet *tox* direkt till *gift*.

I kategorin förekommer även fem exempel på skillnader i användning av fackord och allmänord. I alla fem fall är det de professionella undertextarna som använder sig av ett fackord medan amatörundertextarna väljer ett allmänord eller en omskrivning (se tabell 6).

Tabell 6. Användning av fackord kontra allmänord i kategorin *Behandling*

Dvd original	Dvd undertexter	Nedladdade undertexter
polysomnograph	polysomnograf	sömnövervakning
biopsy	biopsi	vävnadsprov
lumbar puncture	lumbalpunktion	1) ryggmärgsprov 2) prov på ryggmärgsvätskan
laparotomy	laparotomi	öppen operation
hang a banana bag	förbättra hennes elektrolytbalans	häng på en näringsdropp

Uttrycken *biopsy* och *lumbar puncture* förekommer två gånger. *Biopsy* översätts likadant båda gångerna, medan *lumbar puncture* översätts olika av amatörundertextarna. Jämför man översättningarna med Melander Marttals indelning (1998: 6f, jfr avsnitt 3.2) kan man direkt konstatera att ingendera gruppen översätter med termer som kan sorteras in i det allmänna ordförrådet. Samtliga ord kan sorteras in i mellanskiktet, fackordsskiktet, men de professionella undertextarnas översättningar rör sig lite mer mot toppskiktet, där specialisttermerna återfinns. *Öppen operation* och *sömnövervakning* är enklare att förstå än *laparotomi* och *polysomnograf*, detta eftersom de två förstnämnda är något som Nuopponen och Pilke (2010: 68) kallar genomsynliga. Genomsynliga termer återger det centrala innehållet, och kan även i viss mån förstås av lekmän genom association.

I kategorin finns även exempel på det omvända, alltså att amatörundertextarna använder ett fackord medan de professionella undertextarna använder ett allmänord. De professionella undertextarna översatte *immunosuppressant drugs* till *medicinering*, medan amatörundertextarna valde det mer fackliga uttrycket *immunosupprimerare*.

4.2 Föremål

Den andra huvudkategorin, *Föremål*, består av underkategorierna *Ämnen*, *Anatomi* och *Redskap*. Totalt innehåller kategorin 204 excerpt, av vilka 104 stycken översätts identiskt eller mycket likadant, vilket ger en likhetsprocent på 51 %. Kategorin har den högsta likhetsprocenten bland huvudkategorierna.

4.2.1 Ämnen

Denna kategori innehåller 114 exempel, varav 51 stycken är översatta lika eller mycket lika i bägge undertextningarna. Detta ger en likhet på 45 %, vilket är ett förhållandevis

lågt procenttal, och beror antagligen på att amatörundertexterna i vissa fall anpassat exempelvis läkemedel från det amerikanska produktnamnet till ett svenskt dito.

De termer som översätts lika i båda undertextningar är sådana ord som blivit vanliga i allmänspråket, eller som antingen enkelt kan försvenskas eller heter samma sak på svenska. Ordet *painkillers* är ett exempel på ord som tagit sig in i allmänspråket, både de professionella översättarna och amatöröversättarna översätter detta till *värktabletterna*. Spårämnet *gadolinium*, ett kontrastämne som används vid vissa typer av magnetröntgenundersökningar, heter samma sak på svenska som på engelska (Give2all.org 2012). Termen *radioisotope* översätts av bägge undertextare till *radioaktiv isotop*.

Skillnaderna som märks mellan de termer som översätts olika är sådana som beror på anpassning av undertexterna. Medan *epinephrine* översätts som *epinephrine* i dvd-undertexterna, översätts samma ord som *adrenalin* i de nedladdade undertexterna. Lundh och Malmquist hänvisar till *adrenalin* när man slår upp *epinefrin* i *Medicinska Ord* (2001: 81). Likaledes väljer de professionella undertexterna att översätta *aspirine* och *niacine* till *aspirin* och *niacin*, medan amatöröversättarna väljer de mera allmänna *värktabletterna* och *syran*.

När det kommer till översättning, eller kanske hellre anpassning av olika läkemedel, är ingen av undertextargrupperna speciellt konsekventa. Än förekommer det i bägge undertextningarna anpassningar av läkemedelsnamn, än förekommer samma namn i både källmaterialet och undertexterna. Ser man ännu till på de läkemedel som förekommer fler gånger, märker man att inte ens där väljer undertexterna att översätta likadant. *Vicodin*, ett smärtstillande läkemedel som doktor House är starkt beroende av, förekommer tre gånger i materialet och utgör något av ett undantag. De professionella undertexterna väljer att inte anpassa läkemedlet, utan låter *Vicodin* stå kvar i sina undertexter alla tre gånger. Amatöröversättarna väljer istället att översätta *Vicodin* två

gångar med *Citodon* och en gång med *Vidocin*. Det är osäkert om *Vidocin* är ett tryckfel. *Citodon* innehåller paracetalmol och kodein, och är tillgängligt i Sverige. Det bär viss likhet till *Vicodin*, vars aktiva substanser är acetaminofen och hydrokodon. (Drugs.com a 2012, Drugs.com b 2012)

Därtill anpassar amatörundertextarna läkemedelsnamnen mer än de professionella undertextarna. Av de 40 förekommande läkemedlen anpassade amatörundertextarna 15 av dessa till motsvarigheter som är tillgängliga på den svenska marknaden. De professionella undertextarna behåller i 39 fall samma namn. I ett fall, *2 mg IV Ativan*, väljs läkemedlet bort i översättningen. De enda övriga ändringar som görs var att anpassa stavningen, förutom i fallet *Levophed*, där de väljer att behålla den engelska stavningen.

Fem läkemedelsnamn; *Ativan*, *Haldol*, *Vicodin*, *Prednisone* och *Solumedrol* förekommer flera gånger i materialet. Medan de professionella undertextarna enbart anpassar stavning av namnen till svenska ifall detta behövs, väljer amatöröversättarna att i vissa fall anpassa läkemedelsnamnet (se tabell 7). *Ativan* förekommer fyra gånger; *Haldol*, *Vicodin* och *Prednisone* förekommer tre gånger var, medan *Solumedrol* förekommer två gånger.

Tabell 7. Amatörundertextarnas anpassning av läkemedelsnamn

Dvd original	Nedladdade undertexter
Ativan	Ativan, Temesta, kramplösande
Haldol	Haldol
Vicodin	Citodon, Vidocin
Prednisone	Prednisolon, kortison
Solumedrol	Solu-Medrol, kortison

Haldol var enda läkemedelsnamnet som amatörundertextarna inte anpassade. *Ativan* anpassas en gång till *Temesta* och en gång till *kramplösande*. *Vicodin* anpassas två gånger till *Citodon* och en gång till *Vidocin*. *Solumedrol* omskrivs en gång till *kortison*, andra gången till *Solu-Medrol*. Även *Prednisone* översätts en gång till *kortison*, och resterande gånger till *Prednisolon*. Varken *Medicinskt fackspråk i skrift* (2010) eller *Medicinens språk* (2006) ger några konkreta riktlinjer om hur man skall handskas med namn på utländska läkemedel.

Förutom läkemedlen förekommer även 2 andra dubletter: *steroids* och *broadpectrum antibiotics*, som vardera förekommer 3 gånger i materialet. Bägge undertextare översätter *steroids* till *steroider*. Termen *broadpectrum antibiotics* förekommer i två olika översättningar, *bredspektrum(s)antibiotika* och *antibiotika*. Båda varianterna förekommer i bägge undertexter lika många gånger. Den längre formen används två gånger och den kortare en gång.

Kategorin innehåller 9 förkortningar. De professionella undertextarna väljer att behålla alla utom två i sina översättningar. Excerpten *CBC* och *CBC and Chem-7* översätts med *blodvärdena* respektive *blodkroppsräkning*. Amatörundertextarna väljer å sin sida att förklara sex av de nio förkortningarna. Därtill väljer amatörundertextarna att förkorta ett excerpt som i originalet var utskrivet. *Non-steroidal anti-inflammatory* förkortas till *NSAID*. *NSAID*, non-steroidal antiinflammatory drugs, är ett samlingsnamn på läkemedel som fungerar genom att de hämmar ett specifikt enzym. (Lundh & Malmquist 2001: 232)

I 11 fall väljer amatörundertextarna att förklara ett uttryck, medan de professionella valt en vagare eller mer fackspråklig term (se tabell 8).

Tabell 8. Förenklade av termer i kategorin *Ämnen*

Dvd original	Dvd undertext	Nedladdad undertext
secretion	sekret	utsöndring
eosinophil count	Eosinofil-antalet	antalet vita blodkroppar
white count	vita	förhöjt antal vita blodkroppar
Cerebro-spinal fluid	cerebrospinal vätskan	ryggmärgsvätskan
metabolic	metabolism	ämnetsomsättningen
TSH	TSH	sköldkörtelvärdena
FAB-fragment	FAB-fragment	antikroppar
creatinine	kreatininnivåerna	levervärdena
Orothine or Malathion	malation	exakt vilket ämne
D-50	D-50	glukos
thiamine	tiamin	vitamin B1

Från tabell 8 kan man se att även de professionella undertexterna väljer att anpassa och förenkla vissa ord. *Creatinine* blir *kreatininnivåerna*, och *Orothine or Malathion* förenklas till enbart *malation*. Det finns även ett par exempel på då de professionella undertexterna väljer en enklare term än amatörundertexterna. Medan *toxins* översätts till *gifter* i dvd-undertexterna väljer amatörundertexterna det mer medicinska *toxin*.

Skillnader i begrepps nivåer mellan undertexterna var få. I endast två fall skiljer sig översättningarna. Begreppet *organochlorines* översätts i dvd-undertexterna till *klor*, medan samma begrepp i de nedladdade texterna översätts till *organiska kloriner*. Det andra exemplet är *broadpectrum antibiotics*. De professionella undertexterna väljer det mer exakta *bredspektrumantibiotika*, medan amatörundertexterna föredrar det mer allmänna *antibiotika*.

4.2.2 Anatomi

Anatomi-kategorin innehåller 72 excerpt, varav 48 översätts likadant eller mycket liknande. Detta ger en likhet på 67 %. Till den här kategorin hör alla medicinska uttryck som kan kopplas till kroppen, dess uppbyggnad och hur den fungerar. Exempelen är både konkreta, alltså sådana som man kan exakt peka ut på en bild, exempelvis *hjärnan*, *blodomlopp* och *ryggmärg*, och abstrakta, alltså sådana som förvisso hör till anatomi men inte nödvändigtvis kan pekas ut på en bild. Exempel på detta är *immunförsvar* och *hjärnfunktioner*.

Den höga likhetsprocenten kan förklaras med att det är relativt enkelt att hitta en svensk motsvarighet till anatomiska termer. *Medicinskt fackspråk i skrift* (2010: 12) kommenterar därtill att ju större anatomiska helheter det rör sig om, desto vanligare är det att använda en svensk term. Detta stämmer bra in på de två gruppernas översättningar. Det skall dock framhållas att båda grupperna översätter likadant även när det rör sig om jämförelsevis små anatomiska delar, exempelvis *retina*, *right atrium* och *blood vessels* (jfr bilaga 4)

Även i denna kategori återfinns excerpt som är lättöversatta, såsom *blood vessels*, *spine* och *lungs*, vilka översatts till *blodkärl*, *ryggmärg* respektive *lungor* i bägge undertextningarna, ord som enligt Melander Marttala (1998: 6f) indelning skulle hamna antingen i basen eller i skarven mellan basen och mittsektionen. De båda undertexterna lyckas även pricka in samma, ofta enkla och lättförståeliga, översättning av ord som skulle kunna tolkas olika, exempelvis *abdomen*. Båda undertexterna använder sig av ordet *buken*, men lika gärna kunde båda eller någondera ha använt *magen*.

Anmärkningsvärt för kategorin *Anatomi* är frånvaron av förkortningar. Bland de 72 excerpten finns inte en enda förkortning. Detta kan ses som en indikator på att vissa

ämnesområden inte är så rika på förkortningar. I kategorin återfinns ett excerpt som förekommer i förkortad form i en annan kategori, nämligen *Cerebro-spinal fluid*. I kategorin *Behandling* återfinns excerptet *Vial of CSF*, där *CSF* står för just *cerebro-spinal fluid*.

Av de 24 ord som översätts olika är skillnaden mellan amatörerna och proffsen förvisso märkbar men inte lika specifik som till exempel i *Diagnos*-kategorin. I *Diagnos*-kategorin använder sig amatörundertextarna oftare av en anpassning eller en omskrivning, medan resultaten varierar i *Anatomi*-kategorin. Å ena sidan kan amatörerna använda sig av en mer förenklad term, som i fallet med *fecal* och *oral*. De professionella undertextarna översätter dessa med *fekalt* respektive *oralt*, medan amatörundertextarna använder *via avföringen* och *till munnen*. De professionella undertextarna väljer i fallet med *cerebro-spinal fluid* det fackspråkliga *cerebrospinal vätskan*, medan amatörundertextarna väljer det mer allmänna och för patienter mer lättförståeliga översättningen *ryggmärgsvätska*. Likaledes är översättningen av *right lateral ventricle* något annorlunda. I dvd-undertextningen väljer man att översätta termen till *lateralventrikel*, medan amatörundertextarna väljer *högre nedre ventrikeln*. *Lateralventrikel* återfinns inte i Lundh och Malmquist (2001), men *lateral* och *ventrikel* återfinns som separata ord. I dessa fall rör det sig återigen om genomsynliga termer (Nuopponen & Pilke: 68). Å andra sidan väljer amatörerna att översätta exempelvis *respiratory center* och *temporal lobe* med *andningscentrum* och *tinningloben*, medan de professionella undertextarna valde *andas* och *hjärnan*.

I tre fall skiljer översättningarna sig i fråga om begreppsnivå. *Vein* översätts av de professionella undertextarna till *ven*, medan amatörundertextarna väljer *blodkärl*. De professionella undertextarna väljer alltså det mer exakta uttrycket, medan amatörundertextarna väljer det allmännare uttrycket. Engelskans *vein* kan dock översättas både till *ven* och till *blodkärl*, och sammanhanget får då avgöra om det är viktigt att man poängterar att det är *ven*, alltså ett speciellt sorts blodkärl, eller om det

räcker med att bara säga *blodkärl*. Det andra exemplet är översättningen av termen *marrow*. I dvd-undertexterna återfinns översättningen *märg*, medan motsvarande översättning i de nedladdade undertexterna är *benmärg*. Emedan sammanhanget kan avslöja vilken sorts märg det är fråga om, är det ändå så att det finns olika sorters märg, exempelvis benmärg och ryggmärg (Lundh & Malmquist 2001: 221). Det sista exemplet är termen *cerebral cortex*. Proffsen översätter med *hjärnbarken*, ett veckat ytskikt mellan hjärnhalvorna (Lundh & Malmquist 2001: 123), medan amatörerna väljer en mer allmän term, *hjärnan*.

I kategorin förekommer fem dubletter. Då kategorin är en av de mindre, med under 100 excerpt i, förekommer dubletterna bara två gånger var (till skillnad från exempelvis *vasculitis* som förekom fem gånger i *Diagnos*-kategorin). Av de fem dubletterna översätts två olika av undertextargrupperna (se tabell 9). Excerpten *right atrium*, *retina* och *wrist* översätts likadant i både dvd-undertexterna och i de nedladdade undertexterna (se bilaga 4).

Tabell 9. Översättning av dubletter i kategorin *Anatomi*

Dvd original	Dvd undertext	Nedladdad undertext
1) mental status 2) altered mental status	1) mental status 2) mentala status	1) hjärnfunktioner 2) försämrade hjärnfunktioner
1) tricuspid valve 2) tricuspidal valve	trikuspidalklaffen	1) klaffen 2) tricuspidalisklaffen

Både dvd-undertexterna och de nedladdningsbara undertexterna är konsekventa i hur de översätter, även om översättningarna sinsemellan är olika. Medan de professionella undertexterna väljer att helt enkelt översätta termen till *mental status*, så väljer amatörundertexterna ordet *hjärnfunktion*. *Medicinskt fackspråk i skrift* (2010: 7) rekommenderar klart att man använder ett svenskt uttryck istället för ett engelskt, och i detta fall ter sig amatörundertexternas val mer svenskt än de professionella

undertextarnas, som i jämförelse ser ut som en försvenskad, nästan "svengelsk" översättning. Uttrycket *mental status* i svenska ger också andra konnotationer, exempelvis att ens mentala status har något att göra med ens psykiska hälsa.

Översättningen av dubbletterna *tricuspid valve* och *tricuspidal valve* visar på konsekvens hos de professionella undertextarna, som bägge gånger använder *trikuspidalklaffen* i sina undertexter. Amatörerna, å sin sida, använder två olika uttryck, *klaffen* och *tricuspidalklaffen*. Medan den första översättningen placerar in sig på en annan begreppsnivå än källtexten så behåller det andra ordets sin latinska stavning (c istället för k). *Medicinskt fackspråk i text* (2010: 9) rekommenderar att lånord skall anpassas till svensk stavning, vilket de professionella undertextarna uppmärksammat.

4.2.3 Redskap

Kategorin *Redskap* innehåller 18 excerpter, varav fem stycken översätts likadant i bägge undertextningar. Detta ger en likhet på 28 %. Till denna kategori hör olika redskap, maskiner och hjälpmedel som läkarna i serien använder sig av.

Tre excerpt förekommer upprepade gånger, nämligen *surgical pin*, *contrast MRI* och *MRI* (se bilaga 5). I fallet *surgical pin*, som förekommer två gånger, kan man dra paralleller till hur de två undertextargrupperna anpassar *clotting studies* (se avsnitt 4.3.3). Översättningarna skiljer sig från varandra både när man jämför de två olika grupperna, men även när man ser på hur endera gruppen översatt termen. Däremot återkommer samma attribut, *kirurgisk*, i bägge undertexter. De professionella undertextarna väljer att översätta *surgical pin* till *stift* och *kirurgiskt stift*. Amatörundertextarna väljer *nål* och *kirurgisk nål*. Valet av *nål* i detta fall kan ge lite olika intryck. Med *nål* förstås ofta en sådan nål som man syr med, medan *stift* ger en annorlunda association. Varken *kirurgisk nål* eller *kirurgiskt stift* återfinns i *Medicinska Ord* (2001).

MRI är den engelska förkortningen, som står för *Magnetic Resonance Imaging*. På svenska förkortas den antingen MR eller MRT, vilket står för *magnetresonanstomografi* (Lundh & Malmquist 2001: 216). Amatörundertexterna väljer båda gångerna att översätta *contrast MRI* till *magnetrontgen*. De professionella undertexterna är inte lika konsekventa. Första gången excerptet dyker upp översätts det till *kontrast MRI* och andra gången enbart till *MRI*. De professionella undertexterna väljer alltså att behålla den engelska förkortningen, samt att i ett fall specificera att det är en viss sorts magnetrontgen som det är tal om. Excerptet *MRI* förekommer tre gånger. I amatörundertexterna benämns den alltid som *magnetrontgen*, medan de professionella undertexterna använder tre olika översättningar: *röntgenbilderna*, *MRI* och *röntgade*.

MRI och förleden CAT- i *CAT-scan* är de enda förkortningarna som förekommer i denna kategori (se bilaga 5). CAT står för *computerized axial tomography* och benämns på svenska datortomografi (Lundh & Malmquist 2001: 48) Varken de professionella undertexterna eller amatörundertexterna behåller förkortningen CAT i sina undertexter, utan använder sig av omskrivningar (*datortomografen* respektive *scan*). Förkortningen MRI förekommer sex gånger i källtexten, antingen som självständigt ord eller som del i en term. Av dessa sex gånger behåller de professionella undertexterna förkortningen tre gånger. De övriga tre gångerna använder de följande: omskrivningar: *röntgade*, *röntgenbilderna* och *magnetresonanstomograf*. Medan de två första är omskrivningar så är den sista en utskriven form av den svenska förkortningen för MRI, MR. Amatörundertexterna behåller förkortningen en gång, då som den vedertagna svenska förkortningen MR. De fem resterande gångerna använder de *magnetrontgen*.

Precis som i *Ämnen*-kategorin, där undertexterna väljer olika översättningar för *epinephrine*, återkommer samma mönster i denna kategori. *Epinephrine*-delen av *epinephrine syringes* översätts olika. De professionella undertexterna väljer *epinefrinsprutor*, medan amatörundertexterna väljer *adrenalinsprutorna*.

Ett excerpt som sticker ut är *bag* och dess översättningar. I dvd-undertexterna översätts ordet till *ventilera*, och i de nedladdade undertexterna till *blåsa*. *Bag* är en kortform av *ambu bag*, "a self-reinflating bag used during resuscitation." (The Free Dictionary 2012 a). På svenska kallas detta redskap *Rubens blåsa* eller *Rubens ballong*. (Lundh & Malmquist 2001: 288) Medan amatörundertexterna tar fasta på själva redskapet, blåsan, fokuserar de professionella undertexterna på dess funktion.

4.3 Aktörer

Kategorin Aktörer innehåller två underkategorier, Yrkesgrupp och Avdelning. Totalt innehåller kategorin 28 excerpt. Av dessa översätts 14 stycken identiskt eller likadant, vilket ger en likhetsprocent på 50 %.

4.3.1 Yrkesgrupp

Kategorin *Yrkesgrupp* innehåller 16 excerpt, av vilka 10 är identiskt översatta. Detta ger en likhet på 63 %, vilket är en hög siffra, även om man jämför med de större kategorierna. Alla former av yrkestitlar sorteras in i denna kategori.

Många av excerpten i denna kategori är sådana som är bekanta för den stora massan, såsom *ögonläkare*, *onkolog* och *plastikkirurg*, vilket kan förklara den höga likhetsprocenten. Kategorin är likväl intressant när man ser på de ord som blivit översatta olika.

Excerptet *shrinks* torde vara det mest intressanta. De professionella undertexterna väljer en mer talspråklig översättning i form av *hjärnskrynklande*, medan amatörundertexterna föredrar en i jämförelse mer fackspråklig översättning i form av *psykologer*. Båda översättningarna är korrekta på sitt sätt, även om de professionella undertexternas

översättning kan tyckas ligga närmre originalet i det avseende att man försöker bibehålla det talspråkliga intrycket.

En viss misstolkning har gjorts när amatörundertextarna översätter excerptet *coroner*. *Oxford Advanced Learner's Dictionary* definierar *coroner* som "an official whose job it is to discover the cause of any sudden, violent or suspicious death" (OALD 2005: 342). Här väljer de professionella undertextarna *obducenten*, medan amatörundertextarna väljer *patologen*. Patolog är dock inte en helt korrekt översättning av *coroner*. Patologer jobbar förvisso med obduktioner, men undersöker även sjukdomsförlopp, organ, tumörer och vävnader med mera. (News Medical 2012)

Även vid översättningen av *attending* (i sammanhanget *attending physician*) skiljer sig översättningarna. Amatörerna översätter begreppet till *tjänstgörande*, medan proffsen översätter till *behandlande läkare*. *The Free Dictionary* (2012 b) definierar *attending physician* som antingen en läkare med rättigheter att skriva in patienter eller som har ansvaret för en specifik patient. Denna definition ger båda undertextargrupperna rätt. Medan amatörundertextarna kan sägas ha tagit fasta på den första delen av definitionen, har de professionella undertextarna valt att fokusera på den andra delen.

Vid översättningen av *head of diagnostic medicine* väljer amatörundertextarna en översättning som följer originalet mer ord för ord, *chef för diagnostisk medicin*. De professionella undertextarna väljer att slå samman uttrycket till ett ord, *diagnostikansvarig*. Detta mönster kan även observeras bland excerpten i andra kategorier, främst de större (se tabell 3 i avsnitt 4.1.1).

Bägge undertextargrupper behåller i varsitt fall ett misstag i översättningen. De professionella undertextarna missförstår begreppet *intensivist*, medan amatörundertextarna bommar på *primary physician*. En *intensivist* är en läkare som specialiserat sig på svårt sjuka människor, ofta de som ligger på intensivvårdavdelning.

(MedicineNet.com 2012b) Amatörundertextarna översätter *intensivist* med en omskrivning: *läkaren på intensiv*. De professionella undertextarna väljer *internisten*. Enligt synonymer.cc är dock *internist* en läkare som fokuserar på invärtes sjukdomar (Synonymer.cc 2012). Å andra sidan översätter amatörundertextarna titeln *primary physician* till *sjukgymnast*, medan de professionella undertextarna väljer *läkare*. Valet av just *sjukgymnast* är något besynnerligt, efter som amatörundertextarna tidigare översätter enbart *primary* (en kortform för *primary physician*) till *ansvarig läkare*.

Värt att notera är att denna kategori, liksom *Anatomi*, inte innehåller några förkortningar. Huruvida detta beror på att det helt enkelt inte råkade förekomma några förkortningar för yrkestitlar i materialet eller om förkortningar för yrkestitlar är ovanliga är svårt att svara på. I en annan sjukhusserie, *Grey's Anatomy*, förekommer dock smeknamn för de olika titlarna. Dessa smeknamn är troligen specifika för just denna serie, och delar in yrken enligt en hackordning liknande den som finns på en skolgård. Kirurger, traumaläkare och plastikkirurger benämns "jocks", ett ord som på svenska skulle översättas till "idrottare". Ordet "jock" har dock en djupare mening på engelska, och avser specifikt populära manliga idrottare. Vidare nämns *peds*, en kortform av *pediatriker*, och deras smeknamn "preschoolers", en hänvisning till deras specialområde barnsjukdomar. Det sista smeknamnet som förekommer är "mental defects" som används för att beskriva hjärnskrynklande (IMDb.com 2012a, tyda.se 2012a).

4.3.2 Avdelning

I kategorin *Avdelning* återfinns 12 excerpt. Av dessa översätts fyra likadant, och ger en likhet på 33 %. Det låga antalet excerpt i denna kategori kan ses som en fingervisning om vad som är viktigt inte bara i undertexterna, utan också i serien överlag. Tyngdpunkten ligger mer på diagnoser, ämnen och behandlingar än vem som tar hand om patienter och var detta sker.

Kategorin innehåller bara två förkortningar, *CDC* och *ER*. Detta kan tolkas som att tyngdpunkten ligger på vad som sker inom sjukhuset område, och att man helt enkelt inte använder förkortningar för avdelningarna, annat än i fallet *ER*. Varken proffsen eller amatörerna behåller förkortningarna i sina översättningar. Istället översätter de den utskrivna formen. *CDC*, *Center for Disease Control*, blir *smittskyddsinstitutet* och *ER*, *emergency room*, blir *akuten* i bägge undertexter.

I två fall väljer amatörundertexterna att fokusera mer på vad som försiggår på avdelningarna istället för att nämna dessa vid namn. De professionella undertexterna använder sig av mer specificerade termer direkt knutna till avdelningsnamn vid översättningen av *pre-natal care* och *maternity ward*, *mödravård* respektive *förlossningsavdelningen*, jämfört med amatörundertexternas mer allmänna och aktivitetsinriktade *läkarundersökning* och *förlossningen*.

I två fall väljer man att anpassa namnet på en amerikansk instans: *CDC* och *discipline board*. I båda undertextningarna översätts detta till *smittskyddsinstitutet*. Enligt *Medicinskt fackspråk i skrift* (2010) borde detta ha förblivit *CDC* i översättningen, eftersom det är ett namn på en myndighet, därtill specifik för USA. *CDC* står för *Center for Disease Control*, och är en federal instans som verkar för att motverka och kontrollera sjukdomar, skador och handikapp (CDC.gov 2012). Å andra sidan finns en motsvarande instans i både Sverige och Finland. I Sverige finns *Smittskyddsinstitutet* (Smittskyddsinstitutet 2012) och i Finland *Terveysten ja Hyvinvoinnin Laitos* (THL.fi 2012) som fyller samma funktion i respektive land som *CDC* gör i USA. Ur det perspektivet är det förståeligt att såväl de professionella undertexterna som amatörundertexterna väljer ett svenskt namn, trots att *CDC* inte direkt har en filial i Sverige.

I fallet med excerptet *discipline board* går amatörundertexterna och de professionella undertexterna skilda vägar. Medan de professionella undertexterna översätter med

disciplinnämnden, väljer amatöröversättarna förkortningen *HSAN*, som står för *Hälsa- och Sjukvårdens Ansvarsnämnd* (Lundh & Malmquist 20012: 18). *Discipline board* i sig syftar på de statliga nämnder som ansvarar för bland annat utfärdning av läkarlegitimationer. I New Jersey, där tv-serien *House M.D* utspelar sig, sköts detta av *New Jersey State Board of Medical Examiners* (New Jersey State Board of Medical Examiners 2012). Dock nämns inte instansens fulla namn i tv-serien, utan man använder det mer informella *discipline board*, vilket gör att de professionella undertextarnas *disciplinnämnden* hamnar på samma nivå, medan amatöröversättarnas *HSAN* placerar sig snäppet högre upp i och med att man väljer att anpassa översättningen genom att använda den svenska motsvarigheten och dess förkortning. Å andra sidan rekommenderar *Medicinskt fackspråk i skrift* (2010: 8) att man inte översätter namn på organisationer, myndigheter och liknande. Övriga kulturspecifika begrepp bör hellre förklaras än översättas med svenska ekvivalenter. Ur denna synpunkt är de professionella undertextarnas översättning mer korrekt.

Bland de excerpt som översätts olika finns ett fel. I originalet förekommer begreppet *nephrology*, vilket är läran om njurarna och relaterade sjukdomar (Lundh & Malmquist 2001: 225). De professionella undertextarna översätter korrekt detta till *nefrologi*. Amatörundertextarna däremot översätter detta till *neurologi*. Missen kan troligen tillskrivas materialet undertextarna haft tillgång till. Deras version av avsnittet där ordet ingår kan ha haft dåligt ljud, vilket lätt gör att *nephrology* låter som *neurology*.

Kategorin innehåller en dubblett; begreppet *clean room* som förekommer två gånger (se tabell 10). Ingendera översättningen förekommer i *Medicinska Ord* (2001), dock är översättningarna förklarande, och utifrån sammanhanget kan man ana vad det är frågan om.

Tabell 10. Översättning av termen *clean room*

Dvd original	Dvd undertext	Nedladdade undertexter
clean room	1) sterilt rum 2) kliniskt rum	1) rent rum 2) sterilt rum

Både de professionella undertextarna och amatörundertextarna översätter begreppet olika båda gångerna. Däremot använder bägge grupperna samma översättning en gång, dock inte samtidigt.

4.4 Övrigt

Den sista kategorin, *Övrigt*, innehåller 11 excerpt, av vilka fyra stycken översätts lika. Likhetsprocenten landar således på 36 %. I denna kategori återfinns sådana excerpt som har anknytningar till det medicinska fackspråket, men som inte passar in i någon av de övriga kategorierna. Ord såsom *medical licences* och *babies* står att finna i denna kategori. Excerpten i denna kategori är av en blandad sort, och därför inte lika lätta att analysera som de övriga kategorierna.

Precis som i många av de andra kategorierna finns här excerpter vållat problem för undertextarna. I denna kategori är det *fellowship*. Medan de professionella undertextarna översätter begreppet till *anslag*, översätter amatörundertextarna det till *docentur*. *Fellowship* kan förvisso betyda ett anslag, alltså pengar som tilldelas en student för postgraduala studier (OALD 2005: 565). I detta sammanhang används dock *fellowship* i bemärkelsen *medical fellowship*. *The Free Dictionary* (2012 c) definierar *fellowship* som ett slags stipendium, men också som postgraduala studier som avläggs efter att man fullgjort tid som ST-läkare (Lundh & Malmquist 2001: 316, *The Free Dictionary* 2012 c, tyda.se 2012b).

Ett relaterat excerpt vars översättningar innehåller betydelskillnader är *specialty training*. Amatörundertexterna valde *subspecialisering*, medan de professionella undertexterna översatte till *specialistutbildning*. Medan *specialty training* antyder om att det rör sig om en första specialisering, vilket även syns i de professionella undertexternas översättning, antyder amatörundertexternas översättning en ännu djupare specialisering.

I kategorin förekommer även en dubblett. Begreppet *license* förekommer två gånger, en gång som *license* och en gång som *medical licenses*. Här är undertexterna konsekventa. De professionella undertexterna utgår båda gångerna från ordet *legitimation*, medan amatörundertexterna utgår från ordet *läkarlicens*.

Övrigt-kategorin är den enda huvudkategori som inte innehåller några förkortningar. De övriga huvudkategorierna kan innehålla underkategorier som saknar förkortningar, men som huvudkategori är *Övrigt* den enda där det inte förekommer förkortningar. Eftersom excerpten i denna kategori är så pass olika är det omöjligt att spekulera om varför.

4.5 Sammanfattning

Trots att det finns en del röster som motsätter sig amatörundertextare (jfr 7Brands 2012, Dixelius 2007) råder det ingen tvivel om att dessa i mångt och mycket klarar sig när de översätter även krångligare fackord. Jämför man amatörernas undertexter med proffsens, har amatörerna lyckats pricka in många likadana eller mycket liknande översättningar med dvd-undertexterna. De högsta likhetsprocenterna återfanns i kategorierna *Anatomi* (67 %), *Yrkesgrupp* (63 %) och *Diagnos* (51 %). Lägst procenttal visade kategorierna *Redskap* (28 %) och *Behandling* (28 %) upp. Likhetsprocenterna för huvudkategorierna var väldigt jämna, med undantag för *Övrigt*-kategorin (36 %). De tre andra höll sig stadigt kring 45-50 %. Den totala likhetsprocenten, inräknat alla

kategorier blev 47 %.

4.5.1 Ortografi

De största skillnaderna mellan de professionella undertextarna och amatörundertextarna är hur de anpassar förkortningar. Oberoende av kategori väljer de professionella undertextarna ofta att behålla förkortningen i sina översättningar, medan amatörundertextarna i större utsträckning förklarar förkortningarna. Bägge valen har sina fördelar: att behålla förkortningarna sparar utrymme, medan en förklarad term kan göra det lättare för tittarna att förstå vad det är frågan om. Proffsens val att i högre grad behålla förkortningarna är den främsta anledningen till att likhetsprocenten i exempelvis *Behandling* var så stor. Av de 32 förkortningarna behöll de professionella undertextarna dem i sina undertexter i 63 % av fallen, jämfört med amatörundertextarna som behöll förkortningar i 38 % av fallen.

Tre kategorier innehöll inga förkortningar: *Anatomi*, *Yrkesgrupp* och *Övrigt*. Den sistnämnda kategorin är knepig att tolka, då den består av ord som inte passat in i någon annan kategori. *Anatomi* och *Yrkesgrupp* innehåller däremot sådana ord som sällan förkortas. Enda ordet i *Anatomi*-kategorin som förekom som förkortning i en annan kategori var *Cerebro-spinal fluid*. I *Anatomi* var termen utskriven, men i *Behandling* förekom förkortningen CSF i excerptet *Vial of CSF*. I översättningarna var termerna utskrivna, det förekom alltså ingen förkortning i stil med CSV (cerebro-spinal vätska) i någondera undertexter.

I kategorin *Diagnos* förekom 18 excerpt som innehöll ett egennamn. Enligt rekommendationerna i *Medicinskt fackspråk i skrift* (2010) ska alla egennamn skrivas med stor bokstav, vilket både amatörundertextarna och de professionella undertextarna lyckats med. Rekommendationerna säger också att engelskans genitiv-apostrof inte bör sättas ut i svenska namn på sjukdomar som innehåller egennamn (jfr 4.5.3).

4.5.2 Val av uttryck

I fråga om användandet av fackspråk framom allmänspråk i undertexterna är det svårt att dra långtgående slutsatser. Bägge grupperna använder sig av fackord i sina undertexter. De professionella undertexterna använder sig av fackord något mer än amatörundertexterna, som hellre förklarade orden antingen genom omskrivning eller genom tillägg, men precis som med förkortningarna kan det vara en utrymmesfråga. Fackordet kräver mindre utrymme än en förklaring. Ser man dock på de termer som förekommer i de professionella undertexternas version så tenderar de att använda ord som i Melander Marttals (1998: 6f) placerar sig antingen i toppskiktet eller i skarven mellan mittsektionen och toppskiktet. Skillnaden blir ändå inte så markant då amatörundertexternas termer återfinns främst i mittsektionen och i skarven mot basskiktet.

Ett särdrag i det undersökta materialet är amatörundertexternas tendens att anpassa läkemedelsnamnen. Medan de professionella undertexternas ändringar främst består av stavningsanpassningar, väljer amatörundertexterna att ändra läkemedelnamnet från det amerikanska produktnamnet till motsvarande svenska preparats namn. Detta visar på ett tydligt engagemang från amatörundertexternas sida, då de går så långt att de till och med anpassar läkemedlen för att underlätta förståelsen för källmaterialet. Utgår man från Tourys (1980) normer om acceptabla och adekvata översättningar kan man i detta fall säga att amatörundertexternas anpassning av läkemedel lett till en acceptabel översättning. De professionella undertexterna har istället behållit de amerikanska läkemedelsnamnen; deras översättning är adekvat.

Med ett material på totalt 646 excerpter är det mer regel än undantag att samma excerpt dyker upp flera gånger. När jag jämförde hur grupperna översatt orden visade det sig att varken de professionella undertexterna eller amatörundertexterna är särskilt konsekventa. Enstaka termer kunde genomgående översättas likadant, men överlag valde bägge grupperna att översätta samma term på olika sätt, vilket kan bero på kontext

och tillgängligt utrymme.

4.5.3 Fel

Det finns även en del missar och fel i undertexterna, oberoende av kategori. Ofta handlar det om ortografiska fel, men ibland också om felöversättningar. Dessa missar förekommer inte enbart hos amatörundertexterna, utan också hos de professionella undertexterna, vilket visar att både proffs och amatörer kan fela.

Amatörundertexternas fel och missar består främst av ortografiska fel. I *Diagnos*-kategorin bibehåller två sjukdomar med egennamn engelskans genitiv-apostrof. I *Anatomi*-kategorin behåller amatörerna c:et i sina undertexter när de översätter *tricuspidal valve*, trots att skrivreglerna säger att c borde bli k i svensk översättning. Bägge undertextargrupper stavar även *Kayser-Fleischer rings* fel.

De professionella undertexterna bommar på betydelsenivå. Antingen blir det en helt felaktig översättning (exempelvis översättning av *intensivist*, jfr avsnitt 4.4.1) eller en översättning som blir felaktig på grund av s.k. "falska vänner" (jfr översättningen av *drugs* och *tox screen* i 4.2.2). Förutom ovannämnda stavningsmiss med *Kayser-Fleischer rings*, stavar de professionella undertexterna ännu en diagnos fel, dessutom två gånger. *Churg-Strauss* blir båda gånger *Church-Strauss* i proffsens undertexter.

Amatörerna översätter *nephrology* felaktigt till *neurologi*, medan de professionella undertexterna bommar på *intensivist*. De professionella undertexterna behöll även den engelska termen i ett fall i kategorin (se *leukoencephalopathy* i bilaga 1). Skillnader i betydelse- och begrepps nivåer återfinns främst i de större kategorierna.

Sammanfattningsvis kan man säga att de professionella undertexterna hellre använder sig av fackord än av allmänord eller förklaringar. Amatörundertexterna, å sin sida,

anpassar och förklarar i större utsträckning. Det bör ändå påpekas att undantag finns. Analysen tog exempelvis inte hänsyn till kontext, vilket kunde ha gett en förklaring till varför endera gruppen översatte som de gjorde. Analysen beaktade inte heller den totala mängden tecken i varje enskild undertextremsa. Med enbart ett begränsat antal tecken tillhanda är det befogat att tänka att man hellre använder en förkortning än dess utskrivna form eller en förklaring.

5 SLUTDISKUSSION

Avhandlingen, och framför allt analysen har lyft fram de skillnader som finns mellan proffs och amatörer. Etablerade undertextar- och översättarfirmer fördömer amatörerna, och även undertextarna och översättarna själva ser inte på amatörerna med blida ögon. Senast den 17:e oktober rapporterade Iltalehti (2012) om hur översättar- och tolkningslärare vid de finländska universiteten fördömde MTV3 som lägger ut sin undertextarverksamhet på entreprenad till undertextarfirman BTI. Enligt lärarna utnyttjas studenter i detta fall, och undertextningens kvalitet lider då det brister i yrkeskunnandet. Samtidigt ökar fenomenet crowdsourcing, och amatörer får en plattform att visa vad de går för. När stora företag såsom Facebook tar hjälp av amatörer för att få hjälp med översättning sänder det tydliga signaler. Klimatet i översättnings- och tolkningsbranschen håller helt klart på att förändras.

I början av avhandlingen formulerade jag tre frågor som jag ville ha svar på: vilka lexikaliska och ortografiska likheter och skillnader finns mellan termbruket i undertexterna? Hur förhåller sig undertextarnas val till existerande rekommendationer för medicinskt fackspråk? Vilka slags fel förekommer? Svaren på dessa frågor har formulerats i avsnitt 4.5. Jag kan tillägga att det främst är skillnaderna som analysen fokuserat på. Likheterna framkommer endast i likhetsprocenterna som angivits.

Jag antog i avsnitt 1.1 att jag skulle finna skillnader i hur de två undertextargrupperna hanterar de medicinska fackorden, framför allt att amatörundertextarna skulle översätta mer ord för ord och mer deskriptivt, jämfört med de professionella undertextarna som jag trodde skulle använda svenska ekvivalenter i sina undertexter. Bevisligen finns det skillnader. Överlag översätter amatörerna mer med hjälp av förklaringar och omskrivningar. Speciellt i fråga om förkortade termer väljer amatörundertextarna ofta att antingen skriva ut förkortningen eller förklara den, medan proffsen hellre behåller förkortningarna. Båda gruppernas undertexter innehåller excerpt där översättningen är

tydliga ord-för-ord översättningar, exempelvis de professionella undertextarnas översättning av *mental status* (se bilaga 4) och amatörundertextarnas översättning av *myoclonic jerk* (se bilaga 1). Ser man på undertextarnas ord-för-ord-översättningar i hela materialet så är ingendera gruppen mer benägen att översätta ord för ord, utan dessa förekommer jämnt fördelat mellan båda grupperna.

Något som blir klart när man går igenom materialet och analyserat det är hur mycket tid som satts på att skapa undertexterna, från att programmera in dem rätt till att översätta dem. *House M.D* är dessutom ingen kort serie, utan avslutades efter sin åttonde säsong, och söker man exempelvis på undertexter.se hittar man undertexter till samtliga säsonger. Serien är längdmässigt dock inget undantag. *Grey's Anatomy* är för tillfället inne på sin nionde säsong, och *Cityakuten* höll på i rekordlånga 15 säsonger.

Jag hade hoppats att få intervjua undertextarna, eftersom det hade gett mervärde till både teoriavsnittet och analysen. Jag kunde ha fått insikt i deras sätt att arbeta, och hur de tacklade det medicinska fackspråket. Tyvärr lyckades jag inte få kontakt varken med amatörundertextarna eller med de professionella undertextarna. Jag försökte även få kontakt med andra amatörundertextare på undertexter.se's forum, men ingen svarade på min förfrågan.

Kontext-aspekten hade varit intressant att undersöka, och detta kunde ligga till grund för framtida undersökningar. Översätter amatörundertextare mer enligt sammanhanget? Analysen visar redan att amatörundertextare gör märkbara anpassningar vid översättning av medicinskt fackspråk, men görs dessa med tanke på att tittarna i de flesta fall inte besitter den kunskap som krävs för att förstå det medicinska fackspråket? Konceptet med dubletter för att undersöka hur konsekventa undertextarna är när de översätter fackspråk visade sig också vara givande, och detta kunde man med fördel undersöka vidare. Materialet kunde då utökas ifall man enbart fokuserade på dubletter.

LITTERATUR

- 7Brands (2012). *Professional vs. Amateur Translation* | 7Brands [online]. [citerat 28.10.2012]. Tillgänglig: <http://www.7brands.com/translation-articles/professional-vs-amateur-translation.htm>
- Allander, Erik (1976). Språket mellan läkare och patient. *Fackspråk : En antologi*. Red. Bertil Molde. Stockholm: Esselte Studium.
- Blogcritics.org (2011). *Review: House, M.D. Season 1 DVD - Blogcritics Video* [online]. [citerat: 20.10.2011]. Tillgänglig: <http://blogcritics.org/video/article/review-house-md-season-1-dvd/>
- Böttinger, Lars Erik (1976). Medicinens språk. *Fackspråk : En antologi*. Red. Bertil Molde. Stockholm: Esselte Studium.
- CDC.gov (2012). *CDC - About CDC Home Page* [online]. [citerat 20.4. 2012]. Tillgänglig: <http://www.cdc.gov/about/>
- Clausén, Ulla (2006). 2. Fackspråk och allmänspråk. I: Magnus Fogelberg & Göran Petersson (red) *Medicinens språk*. Stockholm: Liber. 21–25.
- Condry, Ian (2010). Dark Energy: What Fansubs Reveal about the Copyright Wars. *Mechademia* 5, 193–208.
- Díaz Cintas, Jorge & Aline Remael (2007). *Audiovisual Translation: Subtitling*. Manchester: St. Jerome Publishing
- Díaz Cintas, Jorge & Pablo Muñoz Sánchez (2006). Fansubs: Audiovisual Translation in an Amateur Environment. *The Journal of Specialised Translation* [PDF]. 2006: 6 [citerat], 37-52. Tillgänglig: http://www.jostrans.org/issue06/art_diaz_munoz.pdf
- Diver, Krysia (2005). Germans in a hurry for Harry. *The Guardian* [online]. [citerat 15.8.2012]. Tillgänglig: <http://www.guardian.co.uk/world/2005/aug/01/books.harrypotter>
- Divxsweden.net (2011). *divxsweden – De bästa svenska undertexternapå nätet + en massa annat* [online]. [citerat 5.3.2011]. Tillgänglig: <http://forum.divxsweden.net/ipdl.php>

- Dixelius, Kalle (2007). Amatöröversättare skrämmer branschen. *Gotlands Allehanda* [online]. [citerat 3.11.2010]. Tillgänglig: <http://www.helagotland.se/ga/artikel.aspx?articleid=1151613>
- Dreyfus, Hubert L. & Stuart E. Dreyfus (1986). *Mind over Machine: The Power of Human Intuition and Expertise in the Era of the Computer*. New York: Free Press.
- Drugs.com (2012 a). *Citodon - Drugs.com* [online]. [citerad 29.9.2012]. Tillgänglig: <http://www.drugs.com/international/citodon.html>
- Drugs.com (2012 b). *Vicodin Information from Drugs.com* [online]. [citerat 29.9.2012]. Tillgänglig: <http://www.drugs.com/vicodin.html>
- Duodecim (2012). *Etusivu - www.duodecim.fi* [online]. [citerat 29.10.2012]. Tillgänglig: www.duodecim.fi/web/kotisivut
- FactCheckEd.Org (2011). *House and Holmes: A Guide to Deductive and Inductive Reasoning* [PDF]. [Hämtat 20.10.2011]. Tillgänglig: <http://www.factchecked.org/Downloads/LessonPlans/DeductionInduction/teacher.handout.2.guide.to.clinic.scene.pdf>
- Give2all.org (2012). *användningar av gadolinium* [online]. [citerat 29.9.2012]. Tillgänglig: <http://www.give2all.org/10/2012/08/anvUndningar-av-gadolinium.html>
- Hagback, Ann-Sofie (1998). *Subtitling into Swedish of the English TV-series The Upper Hand : a polysystemic analysis*. Pro gradu avhandling. Vasa.
- Hjärtgruppen (2011). *0 HLR | Hjärtgruppen* [online]. [citerat 22.9.2012]. Tillgänglig: <http://www.hjartgruppen.se/2011/01/31/0-hlr/>
- Hoffman, Robert R. (1997). The cognitive psychology of expertise and the domain of interpreting. *Interpreting*. Volume 2. Number 1/2, 190-230. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Howe, Jeff (2006). *Wired 14.06: The Rise of Crowdsurfing* [online]. [citerat 27.10.2012]. Tillgänglig: <http://www.wired.com/wired/archive/14.06/crowds.html>
- Iltalehti.fi (2012). *Yliopistot raivostuivat MTV3:lle - suomalaisten lukutaito vaarassa | Kotimaan uutiset | Iltalehti.fi* [online]. [citerat 24.10.2012]. Tillgänglig: http://www.iltalehti.fi/uutiset/2012101716216780_uu.shtml

- IMDb.com (2012a). *"Grey's Anatomy" Shake Your Groove Thing (2005) - Memorable quotes* [online]. [citerat 25.10.2012]. Tillgänglig: <http://www.imdb.com/title/tt0592919/quotes>
- IMDb.com (2012b). *House (TV Series 2004 –)* [online]. [citerat 25.2.2012]. Tillgänglig: <http://www.imdb.com/title/tt0412142/>
- IMDb.com (2012c). *House M.D. (2004) - Trivia . IMDb* [online]. [citerat 30.3.2012]. Tillgänglig: <http://www.imdb.com/title/tt0412142/trivia>
- Ingo, Rune (1991). *Från källspråk till målspråk : introduktion i översättningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Ivarsson, Fredrik (2007). *Undertexter: kvalitetskillnader mellan professionella undertextare och amatörer*. Magisteruppsats i kognitionsvetenskap. Linköpings universitet.
- Ivarsson, Jan & Mary Carroll (1998). *Subtitling*. Simrishamn: TransEdit HB.
- Kanerva, Mari (2006). Vad bör varje läkare veta om sjukhusbakterier? *Finska Läkaresällskapets Handlingar* [PDF]. 166: 1 [citerat], 7. Tillgänglig: http://www.flsh.fi/Site/Widget/Editor/884/files/flsh/flsh106/Handlingar_1-06_s007-016.pdf
- Kärki, Riitta (1998). *Lääketiede julkisuudessa*. Tampere: Vastapaino.
- Labtestsonline.org (2011 a). *Basic Metabolic Panel* [online]. [citerat 15.3.2011]. Tillgänglig: <http://www.labtestsonline.org/understanding/analytes/bmp/glance.html>
- Labtestsonline.org (2011 b). *Complete Blood Count: The Test* [online]. [citerat 15.3.2011]. Tillgänglig: <http://www.labtestsonline.org/understanding/analytes/cbc/test.html>
- Laurén, Christer (1993). *Fackspråk: form, innehåll, funktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Lund, Bengt & Jörgen Malmqvist (2001). *Medicinska ord : det medicinska språket : begrepp, definitioner, termer*. Lund: Studentlitteratur.
- Lång, Juha & Jukka Mäkisalo (2011). Silmänliikkeet ja ruututekstien laatu. *AFinLAN syysseminarium* [PDF]. [citerat 30.10.2012]. Tillgänglig: http://www.uef.fi/c/document_library/get_file?uuid=a98ba5a8-c74e-4bc6-885b-ef97f82eb0fe&groupId=1549860

- Läkartidningen, Socialstyrelsen, Svenska Läkaresällskapet & Terminologicentrum TNC (2010). *Medicinskt fackspråk i skrift* [PDF]. [Hämtat 20.11.2010]. Tillgänglig: <http://www.tnc.se/medicinskt-facksprak-i-skrift.html>
- MedicineNet.com (2012a). *Athlete's Foot Medication, Symptoms, Treatment, Home Remedy and Prevention by MedicineNet.com* [online]. [citerat 25.10.2012]. Tillgänglig: http://www.medicinenet.com/athletes_foot/article.htm#what_is_athletes_foot
- MedicineNet.com (2012b). *Intensivist definition - Medical Dictionary definitions of popular medical terms easily defined on MedTerms* [online]. [citerat 6.10.2012]. Tillgänglig: <http://www.medterms.com/script/main/art.asp?articlekey=23392>
- MedlinePlus.com (2012 a). *Partial Prothrombin time (PTT): MedlinePlus Medical Encyclopedia* [online]. [citerat 20.9.2012]. Tillgänglig: <http://www.nlm.nih.gov/medlineplus/ency/article/003653.htm>
- MedlinePlus.com (2012 b). *Prothrombin time (PT): MedlinePlus Medical Encyclopedia* [online]. [citerat 20.9.2012]. Tillgänglig: <http://www.nlm.nih.gov/medlineplus/ency/article/003652.htm>
- MedlinePlus.com (2012 c). *Toxicology screen: Medline Plus Medical Encyclopedia* [online]. [citerat 22.9.2012]. Tillgänglig: <http://www.nlm.nih.gov/medlineplus/ency/article/003578.htm>
- Melander Marttala, Ulla (1998). *Medicinska fackord i läkare-patientsamtal : analysmodell, klassificering, frekvenser*. SoLid nr 9. FUMS rapport nr 189. Uppsala: Uppsala universitet.
- Merriam-Webster.com (2012). *Kayser-fleischer ring - Medical Definition and More from Merriam-Webster* [online]. [citerat 03.10.2012]. Tillgänglig: <http://www.merriam-webster.com/medical/kayser-fleischer%20ring>
- NE = Nationalencyklopedin (2011). *Rosettestenen* [online]. [citerat 19.1.2011]. Tillgänglig: <http://www.ne.se/rosettestenen>
- Nelonen.fi (2012). *Ohjelmat - Nelosen tämän illan ohjelmat ja muut sarjat | Nelonen.fi* [online]. [citerat 4.10.2012]. Tillgänglig: <http://www.nelonen.fi/ohjelmat>
- New Jersey State Board of Medical Examiners (2012). *New Jersey Division of Consumer Affairs State Board of Medical Examiners - Mission Statement* [online]. [citerat 20.4.2012]. Tillgänglig: <http://www.state.nj.us/lps/ca/bme/board/mission.htm>

- News Medical (2012). *Pathology - What is Pathology?* [online]. [citerat 6.10.2012]. Tillgänglig: <http://www.news-medical.net/health/Pathology-What-is-Pathology.aspx>
- Nordman, Marianne (1992). *Svenskt fackspråk*. Lund: Studentlitteratur.
- Nuopponen, Anita & Nina Pilke (2012). *Ordning och reda : Terminologilära i teori och praktik*. Stockholm: Norstedts.
- Nyman, Hans (2006 a). 6. Historisk bakgrund. I: Magnus Fogelberg & Göran Petersson (red.). *Medicinens språk*. Stockholm: Liber. 48–53.
- Nyman, Hans (2006 b). Terminologin i svenskan. I: Magnus Fogelberg & Göran Petersson (red.). *Medicinens språk*. Stockholm: Liber. 141–156.
- OALD (2005) = *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. 7th edition. Oxford: Oxford University Press
- O'Hagan, Minako (2010). From Fan Translation to Crowdsourcing: Consequences of Web 2.0 User Empowerment in Audiovisual Translation. I: Aline Remael, Pilar Orero & Mary Carroll (ed). *Audiovisual Translation and Media Accessibility at the Crossroads : Media for All 3*. New York: Editions Rodopi.
- Petterson, Per A. (1978). *Sjukvårdsspråk*. Stockholm: Esselte studium.
- PrimeText International Ab (2011). *Subtitling | PrimeText* [online]. [citerat 2.3.2011]. Tillgänglig: <http://www.primetext.se/services/subtitling>
- Puuronen, Nina, Merja Koskela, Christer Laurén & Marianne Nordman (1993). Forskningsinformation – ett mångdimensionellt spektrum. I: Detlef Wilske (toim.). *Erikoiskielet ja käännosteoria. VAKKI-symposiumi XIII*. Vaasan yliopiston käännosteorian ja ammattikielten tutkijanryhmän julkaisut 18. Vaasa. 228–240.
- Smittskyddsinstitutet.se (2011). *West Nile fever - Smittskyddsinstitutet* [online]. [citerat 14.3.2011]. Tillgänglig: <http://www.smittskyddsinstitutet.se/sjukdomar/west-nile-fever/>
- Smittskyddsinstitutet.se (2012). *Om SMI - Smittskyddsinstitutet* [online]. [citerat 20.4.2012]. Tillgängligt: <http://www.smittskyddsinstitutet.se/om-smi/>

- Socialstyrelsen (2012). *Meticillinresistent Staphylococcus aureus (MRSA) - Rekommendationer för bedömning av bärarskap och smittrisk* [online]. [citerat 15.8.2012]. Tillgänglig: <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2010/2010-6-19>
- St. Jerome Publishing (2012). *Non-Professionals Translating and Interpreting. Participatory and Engaged Perspectives «The Translator» St. Jerome Publishing* [online]. [citerat 30.10.2012]. Tillgänglig: <https://www.stjerome.co.uk/tsa/issue/2557/>
- Synonymer.cc (2012). *synonymer.cc - Resultat för "internister"* [online]. [citerat 7.10.2012]. Tillgänglig: <http://synonymer.cc/search/internister>
- The Free Dictionary (2012 a). *Ambu bag - definition of Ambu bag in the Medical dictionary - by the Free Online Medical Dictionary, Thesaurus and Encyclopedia* [online]. [citerat 3.10.2012]. Tillgänglig: <http://medical-dictionary.thefreedictionary.com/Ambu+bag>
- The Free Dictionary (2012 b). *attending physician - definition of attending physician in the Medical dictionary - by the Free Online Medical Dictionary, Thesaurus and Encyclopedia* [online]. [citerat 6.10.2012]. Tillgänglig: <http://medical-dictionary.thefreedictionary.com/attending+physician>
- The Free Dictionary (2012 c). *fellowship - definition of fellowshop in the Medical dictionary - by the Free Online Medical Dictionary, Thesaurus and Encyclopedia* [online]. [citerat 8.10.2012]. Tillgänglig: <http://medical-dictionary.thefreedictionary.com/fellowship>
- THL.fi (2012). *Organisaatio - THL* [online]. [citerat 20.4. 2012]. Tillgänglig: http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/organisaatio;jsessionid=6B846985A0FA5868ABCAFFDD329A2EBA
- Toury, Gideon (1980). *In Search of a Theory of Translation. Meaning and Art 2*. Tel Aviv: The Porter Institute of Poetics and Semiotics.
- Toury, Gideon (1995). *Descriptive Translation Studies and beyond*. Benjamins Translation Library 4. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Tv.nu (2012). *På tv idag - www.tv.nu - tv tablåer till alla bra kanaler enkelt lätt och snabbt* [online]. [citerat 30.9.2012]. Tillgänglig: www.tv.nu

- Tyda.se (2012a). *tyda.se - Resultat för "jock"* [online]. [citerat 25.10.2012]. Tillgänglig: http://tyda.se/searchform=1&w=jock&w_lang=&form=1&action=submit&form_search=1&source_langs=sv%2Cen
- Tyda.se (2012b). *tyda.se - Resultat för "resident"* [online]. [citerat 8.10.2012]. Tillgänglig: http://tyda.se/search?form=1&w=resident&w_lang=&form=1&action=submit&form_search=1&source_langs=sv%2Cen
- Undertexter.se (2011). *Undertexter.se - Sveriges största sida för Svenska och Engelska undertexter till såväl nya som gamla filmer* [online]. [citerat 2.3.2011]. Tillgänglig: www.undertexter.se
- Vik-Tuovinen, Gun-Viol (2006). *Tolkning på olika nivåer av professionalitet*. Acta Wasaensia Nr 153. Språkvetenskap 29. Vasa: Universitas Wasaensis.
- Wikipedia (2012 a). *Chicagon lääkär* — *Wikipedia* [online]. [citerat 2.4.2012]. Tillgänglig: http://fi.wikipedia.org/wiki/Chicagon_lääkärit
- Wikipedia (2012 b). *Teho-osasto* — *Wikipedia* [online]. [citerat 2.4.2012]. Tillgänglig: [http://fi.wikipedia.org/wiki/Teho-osasto_\(televisiosarja\)](http://fi.wikipedia.org/wiki/Teho-osasto_(televisiosarja))
- Wikipedia (2012 c). *Muodin vuoksi* — *Wikipedia* [online]. [citerat 2.4.2012]. Tillgänglig: <http://fi.wikipedia.org/wiki/Nip/Tuck>
- Willsher, Kim (2007). Harry Potter and the boy wizard translator. *The Guardian* [online]. [citerat 15.8.2012] Tillgänglig: <http://www.guardian.co.uk/world/2007/aug/08/france.harrypotter>
- Wirsen, Claes (1976). *Att informera om medicin*. Fackspråk : En antologi. Red. Bertil Molde. Stockholm: Esselte Studium.

Bilaga 1. Excerpten i kategorin *Diagnos*

Engelska originalet	Översättning A (dvd)	Översättning B (internet)
abdominal pain	magont	magont
absorption	absorberad	absorption
acute naphthalene toxicity	akut naftalinförgiftning	akut naftalinförgiftning
adenopathy	adenopati	inte såg något fel på lymfkörtlar
adrenal- and thyroidfunction	binjurar och sköldkörtel	binjure- och sköldkörtelfunktion
african sleeping sickness	afrikansk sömnsjuka	afrikansk sömnsjuka
african trypanosomiasis	afrikansk sömnsjuka	afrikansk sömnsjuka
airborne	luftburet	luftburet
ALS	ALS	ALS
amnesia	amnesi	minnesförlust
ANA	ANA	ANA
anaphylactic shock	anafylaktisk chock	allvarlig allergisk reaktion
anemic	anemisk	blodbrist
aneurysm	aneurysm	artärbrock
aneurysm	aneurysm	artärbräck
antiviral	antivirala medlet	antiviruset
aplastic anemia	aplastisk anemi	allvarlig brist på blodkroppar
arrhythmia	artymierna	arytmi
arrhythmia	arytmin	puls
arteriovenous malformation	arteriovenös kärldmissbildning	arteriovenös missbildning
Arthritis	artrit	ledinflammation
artificial heart valve	konstgjorda hjärtklaffar	konstgjord hjärtklaff
AST	AST	levervärdena
athlete's foot	fotsvett	fotsvamp
back spasm	kramper i ryggen	ryggont

bacterial	bakteriell	bakteriell
bacterial contamination	bakterieförorening	tecken på att det innehåller bakterier
bacterial infection	bakterieinfektion	bakterieinfektion
bacterial meningitis	bakteriell hjärnhinneinflammation	bakteriell hjärnhinneinflammation
benign calcifications	godartade förkalkningar	godartade förkalkningar
Birth control implant	implanterat p-piller	preventivmedel
blood clot	blodpropp	blodproppar
blood clot	blodpropp	blodpropp
blood pressure	blodtryck	blodtrycket
blood test	blodanalysen	blodprovet
blood test	blodprovet	blodprovet
bowel- and bladder dysfunction	problem med tarmar och blåsa	försämrad funktion i tarmar och blåsa
bowel obstruction	tarmobstruktion	förstoppad
BP	blodtrycket	blodtrycket
bradycardia	bradykardi	allvarligt låg puls
brain tumour	hjärntumör	hjärntumör
breast cancer	bröstcancer	bröstcancer
Broken the blood-brain barrier	nått hjärnan	förstört blod-hjärnbarriären
Cacchi-Ricci's disease	Cacchi-Riccis sjukdom	Cacchi-Riccis syndrom
Carcinoid	Karcinoid	Carcinoid
Carcinoid	Karcinoid	karcinoidtumör
cancerous	cancer	cancer
cardiac arrest	hjärtstopp	hjärtstillestånd
cardiac arrest	hjärtstillestånd	hjärtstillestånd
cardiac problems	hjärtproblem	hjärtproblem
cardiac symptoms	hjärtproblem	hjärtbesvär
cardiomyopathy	kardiomyopatin	hjärtmuskelsjukdomen
cataract	grå starr	grå starr

cellulitis	cellulit	cellulit
central necrosis	nekros centralt	vävnadsdöd centralt
chagas	Chagom	Chagas
chemical imbalance	kemisk obalans	kemisk obalans
chlamydia	klamydia	klamydia
Churg-Strauss vasculitis	Church-Strauss vaskulit	Churg Strauss vaskulit
Churg-Strauss	Church-Strauss	Churg Strauss
cirrhosis	levercirros	skrumplever
Clinical depression	klinisk depression	klinisk depression
clot	levringen	blodproppen
clotting	klumpa sig	koagulera
clubbing	trumpinnefingrar	era fingrar är uppdrivna
CMV	CMV	CMV
cogaritis	Cojurios	cogaritir
Colo-rectal cancer	magcancer	tjocktarmscancer
concussion	hjärnskakning	hjärnskakning
contractions	sammandragningarna	värkar
coxsackie B virus	kocksackievirus	Coxsackie "B" virus
crabs	flatlöss	flatlöss
cranial trauma	huvudskada	slag mot huvudet
Cretinism	kretinism	kretinism
cronic fatigue syndrome	kroniskt trötthetssyndrom	kroniskt trötthetssyndrom
Cupid's disease	Cupidos sjuka	Kärlekssjukan
cystic	cystisk	cystisk
Creutzfeldt-Jakob	Creutzfeldt-Jakob	Creutzfeldt-Jakob
deep vein thrombosis	djup ventrombos	propp i benet
deep vein thrombosis	djup ventrombos	djup ventrombos
dermatitis	dermatit	eksem
diabetes	diabetes	diabetes
diabetes	diabetes	diabetes
diabetes	diabetes	diabetes

diagnosis	diagnosen	diagnosen
Differential diagnosis	alternativa diagnoser	fler diagnoser
disorientation	förvirring	desorientering
disoriented	yr	förvirrad
double vision	dubbelseende	dubbelseende
DVT	blodproppen	blodproppen
ECHO virus 11	ECHO-virus 11	Echovirus 11
edema	ödem	ödem
electrolyte imbalance	Elektrolyt-obalans	obalans i blodsalterna
Elevated indirect bilirubin	Förhöjt indirekt bilirubin	förhöjt bilirubin
embolism	blodpropp	emboli
encephalitis	encefaletin	hjärninflammation
enterovirus	enterovirus	tarmvirus
entrapment syndrome	neuropati	nervinklämning
eosinophilia	eosinofili	eosinofil idiopatisk allergisk chock
epidemic	epidemi	epidemi
epileptiform activity	epileptiform aktivitet	epileptisk aktivitet
Epstein-Barr virus	Epstein-Barr viruset	Epstein-Barr
fibromyalgia	fibromyalgi	bindvävsinflammation
fibrosis	fibros	fibros
foodborne toxins	matförgiftning	födorelaterat gift
gastroenteritis	magkatarr	magsjuka
gastroenteritis	magtarmskatarr	magsjuka
GI bleeding	gastointestinala blödningar	blödning i magtarmsystemet
glioma	gliom	liten hjärntumör
gonorrhoea	gonorrhé	gonorrhé
gout	gikt	gikt
Guillain-Barre	Guillain-Barre	Guillain-Barre
heart attack	hjärtinfarkt	hjärtattack
heart damage	hjärtfel	hjärtskada

heart disease	hjärtsvikt	hjärtsjukdom
heart disease	hjärtproblem	hjärtproblem
heart rate	pulsen	hjärtfrekvensen
hematocrit	hematokriten	hematokrit
hemolytic anemia	hemolytisk anemi	hemolytisk anemi
H-flu	Haemophilus Influenzae	Haemophilus
hepatitis E	hepatit E	hepatit E
Hep-C	hepatit C	hepatit C
herniate his brainstem	brock på hjärnstammen	brock på hjärnbalken
Herpes viruses	herpesvirus	herpes
herpetic encephalitis	herpetisk encefalit	herpes hjärninflammation
HIV	HIV	HIV
Huntingtons	Huntingtons	Huntingtons
hydrophobia	vattuskräck	vattuskräck
hypocondriac	hypokondriker	hypokondriker
hypothyroidism	hypotyreooidism	hypotyreos
hypovolemic shock	hypovolemisk chock	chock av minskad blodvolym
imaginary infection	påhittade smittan	inbillningsinfektionen
infarction	infarkt	infarkt
infection	infektion	infektion
infection	infektion	infektion
inflammatory bowel	inflammerad tarm	tarminflammation
Influenza A	Influenza A	Influenza A
inhalation	inandad	inhalerad
insomnia	sömnproblem	sömnsvårigheter
intermittent	växlar	periodiska
internal bleeding	inre blödningar	inre blödningar
iodine deficiency	jodbrist	jodbrist
ischemic syndrome	något annat ischemiskt	ischemisk syndrom
jaundice	gulсот	gulсот

jaundice	gulsot	gulsot
joint pains	ledvärk	ledvärk
joint pain	ledvärk	ledvärk
Kayser-Fleischer rings	Keyser-Fleischerringar	Kaiser-Fleischer ringar
kidney failure	njurproblemen	njursvikten
kidneys are shutting down	njurar börjar strejka	njurar börjar svikta
Korsakoff's syndrome	Korsakovs syndrom	Korsakoff's syndrom
lesion	organskada	sjuklig förändring
lesions	lesioner	skador
lesions	sår	sjuklig förändring
leukoencephalopathy	leukoencephalopathy	leukoencefalopati
limp	håltan	haltandet
liver toxicity	levrarna är förgiftade	leverförgiftning
lobar pneumonia	lunginflammation	lunginflammation
localized numbness	partiell känsellöshet	domningar
Lou Gehrig's disease	Lou Gehrigs sjukdom	Lou Gehrig's sjukdom
lung cancer	lungcancer	lungcancer
lupus	lupus	lupus
lyme disease	borrelia	borrelia
lymphocytic infiltrates	lymfocyter	infiltrat av lymfocyter
lymphoma	lymfom	lymfomprover
lymphoma	lymfom	lymfom
malaria	malaria	malaria
Mast cell leukemia	mastcellleukemi	mastcellsleukemi
McDonald criteria	enligt McDonald	enligt McDonald
measels	mässlingen	mässlingen
meningitis	hjärnhinneinflammation	hjärnhinneinflammation
mental confusion	förvirring	förvirring
mental illness	sinnesjukdom	mentalsjukdomar
metabolic disorder	fel på ämnesomsättningen	metabol sjukdom
metasthasised	matastaserade	spred sig

Mixed Connective Tissue Disease	MCTD	blandad bindvävssjukdom
mono	körtelfebern	körtelfebern
MRSA	MRSA	MRSA
mucus	slemmet	slem
mucus plug	slem	slempropp
mucus production	slemproduktionen	slemproduktion
Multifocal motor neuropathy	multifokal motorisk neuropati	multifokal motoneuropati
Multiple sclerosis	MS	MS
myocarditis	myokardit	hjärtmuskelinflammation
myoclonic jerk	myokloni	myoklonisk ryckning
neoplastic	neoplasma	tumör
neoplastic syndrome	neoplastiska syndrom	neoplastiskt syndrom
nerve damage	nervskador	nervskada
nerve damage	nervskador	nervskada
neurocysticercosis	neurocystoserkos	neurocystoserkos
neurosyphilis	neurosyfilis	neurosyfilis
no casts	inga blodcyllindrar	bra
normal gaspattern	gasmönstret är normalt	normalt luftinnehåll
obesity	fetma	fetma
obstruction of the small bowel	stopp i tunntarmen	stopp i tunntarmen
occult infection	dolda infektioner	dold infektion
oxygenated poorly	Svag syresättning	syresätter sig dåligt
oxygen toxicity	syreförgiftning	syreförgiftning
ovarian cancer	cancer i äggstockarna	cancer i äggstockarna
paralysis	förlamningen	förlamningen
paramyxoviridae	paramyxovirus	paramyxovirusfamiljen
paraneoplastic	paraneoplastiskt syndrom	cancer
parasite	parasit	parasit
Parvovirus B19	Parvovirus B19	Parvovirus B-19

Parvovirus B19	Parvovirus B19	Parvovirus B-19
period	mens	mens
pesticide poisoning	bekämpningsmedel	bekämpningsmedels- förgiftning
plague	pesten	pesten
Pneumonitis	Pneumonit	lunginflammation
porphyria	porfyri	porfyri
Postical disorientation	postikal förvirring	förvirring efter ett epilepsianfall
Post-traumatic stress	posttraumatisk stress	posttraumatisk stressyndrom
Pseudomonas	Pseudomonas	Pseudomonas
psittacosis	papegojsjuka	papegojsjuka
pulmonary embolism	propp i lungan	Blodpropp [...] i hennes lunga
pulmonary embolism	lungemboli	lungemboli
pulmonary problems	lungproblem	lungproblem
rabbit fever	harpest	harpest
rabies	rabies	rabies
rapid heart rate	höga pulsen	hjärtfrekvens
rash	utslag	utslagen
resistent	resistent	resistent
respiratory arrest	andas inte	andningsuppehåll
respiratory arrest	andningsstillestånd	andades ej
respiratory collapse	andningskollaps	andningsbesvär
respiratory distress	andningssvårigheter	andnöd
retinal clot	levrat blod på näthinna	propp i vänster näthinna
RSV	RSV	RS virus
rubella	röda hund	röda hund
SATs	saturationen	syremättnaden
scarring	ärrbildning	ärrbildning
Schizophrenia	Schizofreni	Schizofreni

schizophrenic	schizofren	schizofren
scurvy	skörbjugg	skörbjugg
seizing	krampar	krampanfall
seizing	har ett anfall	får ett krampanfall
seizing	feberkramper	krampar
Seizure	feberkramp	anfall
Seizure	anfallet	anfallet
serotonin syndrome	serotoningsyndrom	serotoninergt syndrom
shigellosis	shigellos	shigella
shortness of breath	andfädd	andfäddhet
sinus infection	bihåleinflammation	bihåleinflammation
sinus rhythm	sinusrytm	normal rytm
skin rash	hudutslag	utslag
small pox	smittkoppor	smittkoppor
solid non-cystic mass	solid svulst	solid tumör
sore throat	halsont	halsont
sparking fever	hög feber	stigande feber
Stockholm syndrome	Stockholmssyndromet	Stockholmssyndromet
stool samples	prover	avföringsprover
stroke	stroke	stroke
stroke	stroke	stroke
structural heart disease	dåligt hjärta	hjärtsjukdom
subacute sclerosing panencephalitis	Subakut skleroserande panencefalit	Subakut skleroserande panencefalit
subdural hematoma	subduralhematom	hjärnblödning
superbug	superbakterie	superbakterie
supraventricular tachycardia	ventrikulär takykardi	hjärtklappning
syphilis	syfilis	syfilis
systemic allergic response	allergisk reaktion	systemisk allergireaktion
tachycardia	takykardi	hjärtklappning
tapeworm	bandmask	bandmask

tapeworm	binnikemask	binnikemask
tb	tbc	tuberkulos
thyroid cancer	sköldkörtelcancern	sköldkörtelcancern
thyroid number	Thyroidea-värdet	sköldkörtelvärden
toxicity	giftkoncentrationen	toxiciteten
toxoplasmosis	toxoplasmos	toxoplasmos
Transverse myelitis	myelit	transversell myelit
tuberculoma	tuberkel	tuberkulos
tumour	tumör	tumör
tyreotoxicosis	tyreotoxikos	sköldkörtelsjukdom
vascular pathology	kärlproblem	kärlsjukdom
vasculate	kärlinflammation	kärlskada
vasculitis	vaskulit	kärlinflammation
vasculitis	kärlinflammation	kärlinflammation
vasculitis	vaskulit	kärlinflammation
vasculitis	vaskulit	kärlinflammation
vegetations	vävnadstillväxt	vegetationer
V-fib	ventrikelflimmer	ventrikelflimmer
viral	virus	virus
viral heart infection	virusinfektion i hjärtat	virusinfektion i hjärtat
viral meningitis	viral hjärnhinne- inflammation	viral hjärnhinne- inflammation
virus	virus	virus
vitamine deficiency	vitaminbrist	vitaminbrist
vitamine K-deficiency	brist på K-vitamin	brist på vitamin K
VRE	VRE	resistenta tarmbakterier
VRSA	VRSA	VRSA
wart	vårta	vårta
Wegener's granulomatosis	Wegeners granulomatos	Wegeners granulomatos
went into seizures	fick krampanfall	började krampa
Wernicke's encephalopathy	Wernickes encefalopati	Wernickes encefalopati

West Nile	West Nile-virus	West Nile virus
West Nile negative	ingen West Nile-feber	West Nile negativt
Wilson's disease	Wilson's sjukdom	Wilson's sjukdom
withdrawal	abstinensbesvär	abstinens
Yersinia infection	Yersiniainfektion	Yersiniainfektion
Z-rate	förhöjt SR	produktionen av röda blodkroppar är förhöjd

Bilaga 2. Excerpten i kategorin *Ämnen*

Engelska originalet	Översättning A (dvd)	Översättning B (internet)
2 mg IV Ativan	2 mg intravenöst	2 mg Ativan intravenöst
6-Merkaptopurin	Merkaptopurin	6-Merkaptopurin
Absidia	Absidia	Absidia
adenosine	Adenosine	Adenosin
Albendazole	Albendazol	Albendazole
ALT	ALT	ALAT
ALT and GDT	ALT och GDT	vår antibiotika
ampicillin	ampicillin	ampicillin
anesthetic	bedövningen	bedövningen
Anti-bacterial	bakteriedödande	antibakteriella
antibiotics	antibiotika	antibiotikan
antihistamine	antihistamin	antihistamin
antiinflammatory	antiinflammatoriska	antiinflammatoriska
aspirine	aspirin	värktablettorna
Ativan	Ativan	kramplösande
Ativan	Ativan	Temesta
Ativan	Ativan	Ativan
Atropine	Atropin	Atropine
azithromycine	azitromycin	azitromycin
Aztreonam	Aztreonam	Aztreonam
broadpectrum antibiotic	bredspektrumsantibiotika	bredspektrumsantibiotika
broadpectrum antibiotics	antibiotika	bredspektrumsantibiotika
broadpectrum antibiotics	bredspektrumantibiotika	antibiotika
blood thinners	blodförtunnande	blodförtunnande
Bromocriptine	Bromokriptin	Bromokriptin
Butanediol	Butanediol	Butandiol
calcium	kalcium	kalciumhalt

Carbamates	Karbamater	Karbamater
CBC	blodvärdena	blodvärdena
CBC and Chem-7	blodkroppsräkning	blodvärde och Chem-7
Ceftriaxone	Ceftriaxon	Ceftriaxone
Cerebro-spinal fluid	cerebrospinal vätskan	ryggmärgsvätskan
charcoal	kol	kol
Colchicin	Colchicin	Kolkicin
contaminates	smittämnen	smittoämnen
Coumadin	Coumadin	Waran
creatinine	kreatininnivån	kreatinin
creatinine	kreatinnivåerna	levervärdena
Cytoxan	Cytoxan	Cytoxan
Cytoxan	Cytoxan	Cytoxan
D-50	D-50	glukos
Diazepam	Diazepam	Stesolid
Difenhydramine	Difenhydramin	Desentol
disulphoton	disulfoton	disulfoton
dopamine	dopamin	Gilpamin
eosinophil count	Eosinofil-antalet	antalet vita blodkroppar
epinephrine	epinefrin	adrenalin
epi, point five	epinephrin	5 mg adrenalin
ethyl parathion	etyl paration	etylparathion
FAB-fragment	FAB-fragment	antikroppar
gadolinium	gadolinium	gadolinium
GHB	GHB	GHB
Haldol	Haldol	Haldol
Haldol	Haldol	Haldol
Haldol	Haldol	Haldol
Heparin	heparin	blodförtunnande
hydrocortisone	hydrokortisonsalva	kortison
hydrolase	motmedel	behandlingen

INH	INH	INH
intravenous Levothyroxin	Levotyroxin	intravenöst Levaxin
insuline	insulin	insulin
iron dextran	Järn-dextran	järnpreparatet
IVIG	IVIG	immunglobuliner
lanoline	lanolin	lanolin
levaquine	levaquin	levaquin
Levophed	Levophed	noradrenalin
lymphocytosis	lymfocytos	lymfocyter
magnesium	magnesium	magnesiumhalt
Melarsoprol	Melarsoprol	Melarsoprol
metabolic	metabolism	ämnesomsättningen
Methicillin-resistant staph aureus	en resistent form av en väldigt vanlig bakterie	Meticillinresistenta Stafylokocker
Motrin	Motrin	Motrin
Naloxon	Naloxon	Narcanti
naphthalene	naftalin	naftalin
niacine	niacin	syran
Non-steroidal anti-inflammatory	antiinflammatoriskt utan steroider	NSAID
organic phosphate	organofosfat	organisk fosfatas
organochlorines	klor	organiska kloriner
organophosphates	organofosfater	organiska fosfater
Orothine or Malathion	malation	exakt vilket ämne
painkillers	värktabletter	värktabletterna
Phosdrin	fosdrin	phosdrin
Pralidoxime	Pralidoxim	Pralidoxim
Prednisone	Prednisone	kortison
Prednisone	Prednisone	Prednisolon
Prednisone	Prednisonet	Prednisolon
Prozac	Prozac	Prozac
puss	varet	varet

radioisotope	radioaktiv isotop	radioaktiv isotop
Ribavirin	ribavirin	ribavirin
Rifampin	Rifampicin	Rifampicin
saline	saltlösning	saltlösning
secretion	sekret	utsöndring
Solumedrol	Solumedrol	kortison
Solumedrol	Solumedrol	Solu-Medrol
spirochetes	spiroketerna	spiroketen
steroid	steroid	steroid
steroids	steroiderna	steroiderna
steroids	steroider	steroider
strep	streptokocker	streptokocker
Streptomycin	Streptomycin	Streptomycin
Sulfasalazine	Sulfazalasin	Salazopyrin
thiamine	tiamin	vitamin B1
thiamine level	tiaminvärdena	tiaminnivå
toxins	gifter	toxin
TSH	TSH	sköldkörtelvärdena
Tylenol	Tylenol	Alvedon
Unasyn	Unasyn	Spektramox
Vancomycine	Vancomycin	Vancomycin
Vicodin	Vicodin	Citodon
Vicodin	Vicodin	Citodon
Vicodin	Vicodin	Vidocin
white bloodcount	mängden vita blodkroppar	vita blodkroppar
white count	vita	förhöjt antal vita blodkroppar

Bilaga 3. Excerpten i kategorin *Behandling*

Engelska originalet	Översättning A (dvd)	Översättning B (internet)
5ASA	5ASA	5-ASA
abdominal CT-scan	bukröntgen	bukröntgen
alternative medication	annan behandling	alternativ medicinering
ANA	ANA:t	ANA
angiography	angiografän	kärlröntgen
arterial line	artärkateter	nål i artären
beta blockers	betablockerare	medicinen
biopsy	biopsi	vävnadsprov
biopsy	biopsi	vävnadsprov
biopsy	biopsi	vävnadsprov
birth control	preventivmedel	preventivmedel
bloodworks	blodproverna	blodprovet
bronoscopic suctioning	bronkoskopier	suga slem
BUN	BUN	njurvärdena
C-ANCA	C-ANCA	C-ANCA
cardiogram	ultraljud	ultraljud på hjärtat
CBC	blodprovet	odlingen
chart	journalen	journalen
chemotherapy	cellgiftsbehandling	kemoterapi
chest CT	CT	datortomografi
chest CT-scan	röntga ert bröst	datortomografi av bröstkorgen
chin implants	hakimplantat	kindimplantat
chock you	du har fått elchocker	ge dig en elchock
clotting studies	koagulationsanalysen	blodproppsproverna
clotting studies	koagulationsfaktorn	blodproppsutredning
corticosteroids	corticosteroider	kortisontabletter
cortisone cream	kortisonkräm	kortisonkräm

CSS	CSS-prover	provtagningen
CT, MRI, CBC, Chem-7 and chest x-ray	alla sorters hjärnröntgen	datortomografi, magnetröntgen, tog alla prover och röntgade bröstkorger
CT-scan	datortomografin	datortomografin
cultures	odlingar	odlingarna
differential	tolkning av	alternativ till
DNR	kryssad	vill inte återupplivas
DNR	DNR	att inte återupplivas
drain	drän	dränagerör
drugs	droger	mediciner
echocardiogram	ekokardiogram	ultraljud
EEG	EEG	EEG
EKG	EKG	EKG
EKG shows normal QRS	EKG visar normal QRS	EKG visar lite förändringar
embolectomy	embolektomi	embolektomi
eosinophilical count	leukocyter	eosinofila
esophageal microphones	strupmikrofoner	mikrofoner på halsen
experimental protocol	experimentbehandling	experimetell behandling
extubated	extuberad	blivit av med intuberingen
finger stick	fingertoppsprov	blodprov
frostbite	köldskador	köldskadevård
full body scan	helkroppsröntgen	helkroppsröntgen
gallium scan	galliumscintigrafi	isotopröntgen
hang a banana bag	förbättra hennes elektrolytbalans	häng på en näringsdropp
hyperbaric oxygen chamber	Syrebehandling i tryckkammare	tryckkammare
hypoallergenic	O-allergent	bra för allergiker
immunosuppressant drugs	medicinering	immunosupprimerare
Immuno-therapy	immunoterapin	behandlingen

INR	INR	INR
Intraventricular interferon	intraventrikulär interferon	intraventrikulära injektioner
intubate	intubera	intubera
intubate	intubera	intubera
intubated	intuberad	intuberades
IUD	spiral	spiral
IV-Chloraphemenicol	IV-Chloraphenicol	klorafenikol intravenöst
laparotomy	laparotomi	öppen operation
left and right EOG	vänster och höger EOG	spänningen runt ögonen
LFT	LFT	levervärden
life support	livsuppehållande stöd	livsuppehållande åtgärder
lobotomy	lobotomi	lobotomi
lumbar puncture	lumbalpunktion	prov på ryggmärgsvätskan
lumbar puncture	lumbalpunktion	via ryggmärgen
MR-angiogram	MR-angiogram	kärlröntgen
MRI	magnetrontgen	MR
O2 SATs	syresättningen	syremättningen
oral contraceptives	P-piller	preventivmedel
paternity test	faderskapstest	faderskapstest
patient histories	sjukdomshistoria	patienters sjukdomshistoria
PCR-test	PCR-testet	PCR-testet
penicillin	penicillin	penicillin
PET-scan	PET-scan	PET röntgen
pholic acid	folsyra	folsyra
plasmapheresis	plasmaferes	plasmaferes
polysomnograph	polysomnograf	sömnövervakning
Prolonged PT-time	förlängd koagulationstid	förlängt INR
psych meds	psykofarmaka	psykmedicin
PT	PT	INR
PTT	PTT	APTT
radiation	strålningen	strålbehandling

radiation treatment	strålning	strålbehandlingen
radionucleotide cisternogram	cisternogram	isotopröntga
RPR	RPR-testet	syfilistestet
SATs	syresättningen	syresättning
Serology	serologin	symtomen
serum antibody levels	serumantikropparna	antikropparna
smears	smearprover	provtagning
skin test	pricktest	hudtestar
start him on the hydrolase	inled behandlingen	börja att ge honom enzymerna
steroidenema	steroidlavemang	kortisonlavemang
swabbing	skura	samla in prover
tox screen	giftsökning	drogtest
tox screen	gifttestet	drogtest
transfusion	blodtransfusion	transfusion
ultrasounds	ultraljudsundersökningar	ultraljud
urine culture	urinordlingen	urinodlingen
urine samples	urinproverna	urinproven
ventilate	andning	ventilera
Vial of CSF	prov på cerebrospinalvätskan	ryggmärgsprov
VEP	VEP	synnervskontroll

Bilaga 4. Excerpten i kategorin *Anatomi*

Engelska originalet	Översättning A (dvd)	Översättning B (internet)
abdomen	buken	buken
adrenal glands	binjurar	binjurarna
altered mental status	mentala status	försämrade hjärnfunktionerna
Antibodies	antikropparna	antikropparna
bloodstream	blodomloppet	blodomloppet
blood vessels	blodkärll	blodkärll
brain	hjärna	hjärna
brain stem	hjärnstammen	hjärnan
calf	vaden	vaden
cardiac scarring	ärrvävnad på hjärtat	hjärtmuskelärr
carotid artery	halspulsådern	halspulsådern
cerebral cortex	hjärnbarken	hjärnan
Cerebro-spinal fluid	cerebrospinal vätskan	ryggmärgsvätskan
cleft chin	kluven haka	kluven haka
corneas	hornhinnan	hornhinnor
corpus callosum	hjärnbalken	hjärnbalken
dopaminergic	dopamintrafik	dopaminerga
endometrial tissue	livmodervävnaden	livmodervävnaden
epiphiseal plate	epifysplattan	epifysplattan
esophagus	matstrupe	matstrupen
fecal	fekalt	via avföringen
fibrosis	fibros	bindväv
glands	körtlarna	körtlarna
groin	skrevet	skrevet
growth plate	tillväxtplattan	tillväxtplattan
hip bone	höftben	höftbenet
immune response	immunförsvar	immunförsvar
immune system	immunförsvaret	immunsystemet

Inter-hemispheric	Mellan höger och vänster hjärnhalva	mellan hjärnhalvorna
intestinal tract	tarmarna	tarmarna
kidneys	njuror	njuror
left hemisphere	vänster hjärnhemisfär	vänster hjärnhalva
liver	lever	lever
lungs	lungor	lungor
lymphadenopathy	lymfkörtlarna	förstorade lymfkörtlar
lymph nodes	lymfkörtlar	lymfkörtlar
marrow	märg	benmärg
mental status	mental status	hjärnfunktioner
myocardium	hjärtmuskel	hjärtmuskulatur
Nerve fibres	nervfibrer	nervfibrer
nervous system	nervsystem	nervsystem
Oligoclonal bands	oligoklonala band	oligoklonala band
oral	oralt	till munnen
ovaries	äggstockarna	äggstockarna
penis	penis	penis
pituitary gland	hypofysen	hypofysen
pulmonary arteries	lungpulsåderna	lungkärnen
pulmonary resistance	lungmotståndet	lungmotståndet
respiratory center	andas	andningscentrum
respiratory secretions	slem	andningssslem
retina	näthinna	näthinna
retina	näthinna	näthinna
retinal artery	artären	näthinnekärlet
right atrium	höger förmak	höger förmak
right atrium	höger förmak	höger förmak
right lateral ventricle	lateralventrikeln	högra nedre ventrikeln
right ventricle	höger kammarvägg	höger kammars vägg
scar tissue	ärrvävnad	ärrvävnad
spine	ryggmärg	ryggmärg

spleen	mjälten	mjälten
spine	ryggmärgen	ryggmärgen
superior vena cava	övre hålvenen	övre hålvenen
temporal lobe	hjärnan	tinningloben
thigh	höften	låret
tricuspidal valve	trikuspidaklaffen	tricuspidalisklaffen
tricuspid valve	trikuspidalklaffen	klaffen
tumour	tumör	tumör
uterus	livmoder	livmoder
vein	ven	blodkärl
vitreous humor	ögat	ögat
wrist	handleden	handled
wrist	handleden	handled

Bilaga 5. Excerpten i kategorin *Redskap*

Engelska originalet	Översättning A (dvd)	Översättning B (internet)
CAT-scan	datortomografin	scan
contrast MRI	Kontrast-MRI	magnetrontgen
contrast MRI	MRI	magnetrontgen
shunt	shunt	shunt
MRI	röntgenbilderna	svaret på magnetrontgen
MRI's	MRI	magnetrontgen
MRI	röntgade	gjorde en magnetrontgen
petri dish	bakterieodling	petriskål
defibrillator	defibrillatorn	defibrillatorn
syringe	spruta	spruta
epinephrine syringes	epinefrinsprutor	adrenalinsprutorna
centrifuge	centrifugen	centrifugen
bag	ventilera	blåsan
ventilator	respiratorn	respiratorn
medical tube	intuberingsslang	andingsrör
MRI machine	magnetresonanstomograf	MR
surgical pin	stift	nål
surgical pin	kirurgiskt stift	kirurgisk nål

Bilaga 6. Excerpten i kategorin *Yrkesgrupp*

Engelska originalet	Översättning A (dvd)	Översättning B (internet)
attending	behandlande läkare	tjänstgörande
coroner	obducenten	patologen
head of diagnostic medicine	diagnostikansvarig	chef för diagnostisk medicin
immunologist	immunologen	immunologen
intensivist	internisten	läkaren på intensiv
nephrologist	njurspecialist	njurspecialisten
neurologists	neurologer	neurologer
oncologist	onkolog	onkolog
oncology	onkologen	onkologen
ophthomologist	ögonläkare	ögonläkare
pediatrician	barnläkarna	barnläkarna
plastic surgeon	plastikkirurg	plastikkirurg
primary	ansvarig läkare	ansvarig läkare
primary physician	läkare	sjukgymnast
radiologist	röntgenläkare	röntgenläkaren
shrinks	hjärnskrynkare	psykologer

Bilaga 7. Excerpten i kategorin *Avdelning*

Engelska originalet	Översättning A (dvd)	Översättning B (internet)
CDC	smittskyddsinstitutet	smittskyddsinstitutet
clean room	sterilt rum	rent rum
clean room	kliniskt rum	sterilt rum
delivery rooms	förlossningsrum	förlossningsrum
discipline board	disciplinnämnden	HSAN
ER	akuten	akuten
infectious disease	infektionssjukdomar	smittsjukdomar
maternity ward	förlossningsavdelningen	förlossningen
nephrology	nefrologi	Neurologi
Pre-natal care	mödravården	läkarundersökning
psych ward	psyket	psyket
teaching hospital	undervisningssjukhus	sjukhus som lär ut

Bilaga 8. Excerpten i kategorin *Övrigt*

Engelska originalet	Översättning A (dvd)	Översättning B (internet)
babies	spädbarn	spädbarn
blood type	blodgrupp	blodtyp
consults	konsultation	rådfrågning
family history	familjens historia	sjukdomshistoria
fellowship	anslag	docentur
file	journalen	journalen
Hippocratic oath	läkareden	läkareden
license	legitimationen	läkarlicensen
medical licenses	legitimationer	läkarlicens
specialty training	specialistutbildning	subspecialisering
vaccination dates	vaccinationer	vaccinerad